

Pagalvokime

Gyvendami savo krašte per eilę metų savo kruopščiu darbu buvome pasiekę laimėjimų, kuriais jau galėjome didžiulius svetimųų akių vaizdus. Pakilūs iš ano pasaulinio karo griuvėsių, gerbūvis mūsų krašte metalis iš metų augo. Kadaise nežinomi ar užmiršti, palaispėję kopėmė ir kitų senos kultūros ir civilizacijos tautų tarpai, jas vėjoms, su jomis lyginomės, jas lenkėmė. Buvome jau laikomi savarankiskam, nepriklausomam gyvenimui prisitačiusiems žmonėms. Kūrėme ir planavome, ruošėmės naujoms dešimtmečiams, per kuriuos dar spėčiau būtume žengę į šviesinį savo krašto rytojų.

Bet visa tai jau praityje. Pažiūrėkime darbo įkartyje, po užgriuvusių nelaimių, tapome be namais, beteisiais tremtiniais. Nors buvo likimo lenta, kad šandien negalime kadaise su skurto mės medžiaginėmis tėvybėmis naudotis, tačiau mūsų išsienosios dvasinės vertybės lieka mums vienintelis turtas, kuris lydis mums per visą likiminių kelionę iki paskutinio mūsų atsidūsis laisvose savo namuose. Tų mūsų dvasinių vertybių — nemarios Tėvynės meilės, savųjų ilgesio, tėvų įdiegtą tradicijų, nepalaizdomo tikėjimo žmoniškųjų idealų pergale ir gyvenimiško patyrimo — niekas nebeįstengs mums išrauti. Joms mes guodžiamės, nuovargyje stiprinamės, svetimiemsieis rodomės.

Šandien mes kiekvienas tapome savo krašto ir savo tautos reprezentantu, atstovaujanti savo tautą visur ir visuomet. Šandien kiekvienas mūsų žingsnis yra sekamas ir iš jo daromos visos mūsų tautos ar bendruomenės atžvilgiu apibendrinančios išvados. Šandien kiekvienas mums pavestas darbas atstovauja mus, kaip žmones ir kaip tautos narius. Šandien kiekvienas, kad ir laikinai, mūsų valdomas kampelis yra stebimas ir iš jo susidaroma vaizdas apie visą mūsų kraštą. Viso to akivaizdėje dabar nebėgal nepabrili tautinė ambicija ir kiekvienas iš mūsų, kad pagaliau metas nusikratyti tais įpročiais, kurie gali mesti šešėlį ant mūsų tiek kaip asmenų, tiek kaip lietuvių. Tokiomis mintimis savo bendruomenę įsijungdami ir jos teikiama globa bei parama naudodamiesi, privalome visi iki vieno įsisaunontinti, kad tik pozityviu darbu ar elgesiu išsilyjama teisė ir tos visuomenės darbo vaisius.

Taip susilyginę teisės ir pareigos atžvilgiu, meskime šaltą žvilgsnį į savo praleistas dienas ir kiekvienas sau atsakykime klausimą: ką aš čia, ištrėmėme, gėra savo bendruomenės, tautos ir Tėvynės reikalui padariau?

Jeigu blogi darbai ir nedoras elgesys žemina mano vardą ir kenkia kitiems: kiek aš prisidėjau prie kovos su šiomis negerovėmis?

Jeigu aš turėjau progos savam krašte pasiekti mokslo ir išgyti patyrimo, kad jais galėčiau pamokyti kitą tautietį: kiek aš pasistengiau tas savo žinias kitam perteikti?

Jeigu aš turėjau sąlygas dabar dar mokytis ir savo žinias pagilinti: kiek aš tuo pasinaudojau, besiruošdamas atečiai?

Jeigu aš turiną savo specialybę galiu ir dabar praktikoje pritaikinti: ką naudinga aš jau nudirbau?

Jeigu aš namuose nuo ausros iki sutemų galėčiau dirbti: kurį darbą aš čia pasistengiau susirasti?

Jeigu man pavesta eiti tarnyba bendruomenės labui: ką aš nuveikiau ir kiek savo egoistišnius įgeidžius suvaržiau?

Tik tada, kai kiekvienas galėsime atsakyti: taip aš dirbau ir šitą naudingą padariau, pastebėjime, kad tas „sis-tas“ bus nemaža prisidėjęs prie lietuvių vardo pakėlimo, o to juk mes visi trokštame.

DP reikalai

Brazilijai įsileidžia imigrantus

AP iš Londono praneša, kad Brazilijos vyriausybė esanti pasiročius priimti kiekvieną imigrantą, ypačiai displaced persons, pareikšė Brazilijos delegatas Argen Giumaraer JTO konferencijoje. Didžiausios galimybės Brazilijoje esančios siūlomos žemės ūkio darbininkams.

DP stovyklų uždarymas atidedas

Per Londono radiją buvo pranešta, kad Amerikietis okupacinės kariuomenės vadovybė Vokietijoje pareikšius, jog DP stovyklų uždarymas atidedamas, kol JTO ekonominių ir socialinių reikalų taryba galutinai sutvarkys DP reikalus.

Anksčiau buvo pranešta, kad DP stovyklų būstančios uždarytos iki rugpjūčio mėn. Vadinasi, DP reikalai galutinai paaiskės rugsėjo mėnesį.

Paryžiaus konferencijai prasidėjus

Svarstomi klausimai

Paryžiaus konferencija, kurioje dalyvauja didžiųjų kraštų — Amerikos, D. Britanijos, Sovietų Sąjungos ir Prancūzijos — užsienių reikalų ministeriai su gausiais ekspertų būriais, yra pasiročius laukiamai Europos taikos konferencijai. Šioje keturių konferencijoje bus iškoma būdu susitarti principiniais klausimais, kurių sprendimas iki šiol buvo atsidūręs mirties taško.

Pagrindiniai šios konferencijos klausimai bus tokie:

- 1) Taikos sutartį paruošimas su Italija ir asies satelinėmis valstybėmis — Rumunija, Bulgarija, Vengrija ir Suomija.
- 2) Italijos kolonijos.
- 3) Italijos reparacijos Sovietų Sąjungai, Jugoslavijai ir Graikijai.
- 4) Trieste.
- 5) Dodekaneso salos.
- 6) Italijos laivyno dalys.
- 7) Italijos ir Prancūzijos sienos.

Šalia šių pagrindinių klausimų, yra minimi dar Ruho ir Rheino srities ir Vokietijos valdymo klausimai. Joje nebus užmiršta ir pasaulio mitybos reikalai.

Konferencija truksianti, kaip praneša UP, nuo dviejų iki trijų savaitių. Po šios konferencijos, manoma, būsianti poros savaitės pertrauka ir po to jau gėsianti būti šaukiama Europos taikos konferencija, kuri buvo numatyta gegužės 1 d.

Susitarimų perspektyvos

Jau praejusi kartą rašėme, kad Vašingtone jaučiamas pesimizmas. Negeresės nuotaikos yra ir Londone, nors čia reikiama daugialvišties susitarimų. Pirmuoju konferencijos klausimu bus Italijos taikos sutarties projekto svarstymas. Šiam klausimui skiriama nepaprasto dėmesio, nes su šiuo klausimu paliečiami gyvybiniai D. Britanijos interesai. Sovietų Sąjunga reikalauja bazių Dodekaneso salose, Tripolitnijos, Trieste Jugoslavijai ir didelių reparacijų sumų. Tokuose Sovietų reikalavimuose britai žiūri skverbimasi į svarbiausias jų susisiekimo su imperija linijas. Šiem klausimam aptarti Londone vyksta domininių ministerių pirmininkų konferencija, kurioje, kaip Londono radijas praneša, bus aptarti politiniai, maitinimo ir kariniai klausimai. Iš užsienų spaudos aiškėja, kad Britanija dėl Sovietų reikalavimų būsianti kieta, greičiausia ją parems ir JAV valstybės. Prancūzija siūlysianti Italijos kolonijas pavesti JTO-jai ir leisti Italijai jas tvarkyti; toks sprendimas būtų geriausias. Trieste Prancūzija siūlo pavesti tarptautinei kontrolei ir tuo būdu išspręsti Jugoslavų — Italų ginčą.

Kai kurie artini Byrnes patarėjų nurodo, jog jei Tripolitnijos klausimu nepasiseks susitarti, konferencija susilauksianti lūdną galą ir Amerikos bei Anglijos santykiai dar labiau suglaudėsia. Tuo atveju išsiskirsia du bloki ir taikos sutartys galėsiančios būti atskirai sudaromos. Nors tikrai įvykių nelaukiama, bet, kaip sako laikraščiai, niekas Vašingtone nėra pasilęjęs tokios formulės, kuri padėtų išjūdinai pasitarimus iš mirties taško.

Matyti, tokia padėtis nujaučiama ir todėl neveltui lordas Halifax Amerikoje paskutiniu metu viešoje kalboje pareiškė, kad Amerikos ir Anglijos tautų santykiai turėtų būti draugiški.

Nelaukiama tikro susitarimo Bulgarijos, Ru-

munijos ir Vengrijos klausimais. Iki šiol Bulgarijos vyriausybė nėra Amerikos ir Britanijos pripažinta, nes opozicijos atstovai į ją neįleisti.

Nesutarinama nei dėl Dunojaus eksploatacijos nei dėl Balkanų valstybių nusiginklavimo. Vakarų Sąjungininkai laiko Balkanuose nereikalingu dalyku ginklavimąsi. Taip pat jie pasisako už greitą atitraukimą okupacinės kariuomenės iš Balkanų. Vadinasi, ir čia bus sunku susitarti su Sovietų Sąjunga, nes prieštarauja mas jos tikslams.

Panašius įvykius matome Suomijoje, Lenkijoje ir Vokietijoje. Ypač ryškus priešingumai yra dėl Vokietijoje esančių politinių partijų ir jų siekimų. Paskutinio moto politinė partijų kova parodė, ko vieni ir kiti siekia.

Londono radijo komentatorius visus nesutarimus tarp didžiųjų suveda į skirtingas pažiūras dėl demokratijos sąvokos. Sovietų Sąjunga demokratiją laiko tokią valstybės tvarkymosi sistema, kurioje nėra opozicijos ir kurioje valstybės santvarka yra vienos partijos rankose, nors šioji partija neatstovauja daugumos valios. Vakariniuose kraštuose demokratija suprantama visai priešingai. Čia demokratija garantuoja žodžio, spaudos, religijos ir susirinkimų laisvę. Demokratinėse valstybėse valstybės valdymosi sistema visai nesuprantama be opozicijos, be visuomenės viešosios kontrolės.

Dėl skirtingų demokratijos sąvokų nepasiekama bendro susitarimo nei Austrijos nei Vokietijos valdymo formų. Panašūs įvykiai dedasi ir Balkanuose.

Ką šie Paryžiaus pasitarimai atneš, netrukus turės paaiškėti.

Žinomas mūsų tautinio meno reprezentantas — muz. Alf. Mikulio vad. „Ciurlionis“ ansamblis, sporto šventės metu koncertavęs Dilingene

Naujas žygis JAV politikoje

AP iš Londono praneša, kad JAV valstybės departamentas atlyte de facto pripažinąs visas vyriausybes. Politiniai stebėtojai tokį žygį laiko buv. valstybės pasekroterius Sumner Welles triumfu, nes jis de facto vyriausybę pripažinąja jau siūlęs 1943 metais.

Pranešime nurodoma, jog užsienių reikalų ministeris James F. Byrnes, esą, jau kalbėjies su Senato užsienio reikalų komiteto dėl politinio kuro keltimo. Šis politinis kuro keltimas atsilieps ir į Ispanijos — Amerikos santykius. Nuo praejusio metų lapkričio 21 d. Amerika Ispanijoje neturėjo savo ambasadorius ir jo pareigas eina tik charge d'affaires.

Iki šiol JAV valstybės jau yra pripažinusios Jugoslavijos vyriausybę. Šis pripažinimas vadinamas diplomatinė „invazija“ ir Rytų Europą. Dabar laukiama panašaus Bulgarijos, Rumunijos ir Vengrijos vyriausybę pripažinimo.

D. Britanijos pagalba Sovietų Sąjungai

Iš Londono UP praneša, kad ministeris C. R. Attlee pranešė parlamente, jog nuo 1941 m. spalio 1 d. iki 1946 m. kovo 31 d. D. Britanija yra Sovietų Sąjungai suteikusi maisto, mašinų ir medicinos reikmenų už 712 milijonus dolerių. Už didžiąją šios sumos dalį — 1.232 milijonus dolerių buvo duota karinių reikmenų: 7411 lėktuvai ir 5218 tankai, karinių 1388 tankai nugalbenti iš Kanados, 3129 lėktuvai — iš D. Britanijos ir JAV valstybės. Anglij esą patenkinti galėję padėti Sovietams jų sunkioje kovoje prieš bendrą priešą.

Atsakydamas į konservatorių atstovo paklausimą, ar apie šią pagalbą buvusį Rusijos

visuomenė painformuota per spaudą ir radiją, Attlee pareiškė, jog tai pilnai buvę atskaita A. Edeno 1944 m. gegužės 10 d.

Lt. Skeffington Lodge, darbielčių atstovas, pasiūlė tas informacijas įtraukti į britų radio programą rusų kalba. Premjeras tai pažadėjo.

Įvykiai Irane

Irane vyksta nesuspatingai dar nesibaigę. Reikia laukti, jog jie greit ir nesibaigs. Irano klausimas vargu ar galės būti Saugumo Taryboje išspręstas, nes ten susikerta didžiųjų reikalai. Reikaliui nuvesti pasinaudosime Anglijos parlamento atstovo Foot, kuris atstovauja darbielčių, pareiksimi. Jis, grįžęs iš Irano, pranešė, kad JTO organizacija turinti garantuoti Iranui pilną nepriklausomybę ir tam reikalus esą reikalinga pasiūti komisija, kuri tirtų Sovietų evakuaciją iš Azerbeidžano.

Foot su konservatorių atstovu šiuo Irano 3 savaites ir pareiškė, kad Irano vyriausybė veikianti pagal Sovietų spaudimą. Balandžio 12 d. kada jie eplankę Irano premjerą ir paklausė ar jis norėtų, kad Irano klausimas pasitiktų Saugumo Taryboje, tai jis atsakė „taip“.

Bet po trijų dienų Irano ambasadorius H. Ala pranešė, jog jis Irano klausimą nori atsiimti. Kada Sąjungininkai pasitraukė iš Irano, Rusija galėjusi panaudoti „nenormalų“ spaudimą Teheranui. Per trejus okupacijos metus iš Rusijos Azerbeidžaną buvo atstūta kaukazių, kurie kalbą kaip Azerbeidžano gyventojai ir todėl, net ištraukus kariuomenę, dar pasiliks klausimas, ar būsianti pašalinta įtaka.

Šitas parlamento pareiškimas nusako Iranu įvykius ir pasekmes.

Saugumo taryboje Irano-Sovietų klausimas 8 balsais prieš 3 paliekamas iki gegužės 6 d.

Lenkijoje rinkimai įvyks sudorijos derlių

AP iš Vašingtono praneša, kad Lenkijos darbo ir socialės reikalų ministeris Stančikas pareiškė, jog lenkai negali ruošti rinkimams, iki nebus sudorotas derlius. Po šešerių karo metų lenkų tauta esanti nuilsusi dvasia. Rinkimai Lenkijoje tikrai įvyksia, ir jie būsiai demokratiški. Juose dalyvausiančios sešios lenkų politinės partijos.

Stančiko, socialistų partijos lderio teigimu, Mikolaičikas, ūkininkų partijos vadas, turis daug rėmėjų. Vyriausybė mananti, jog slaptoji lenkų politika instrukcijas gaunanti iš užsienio ir, būtent — iš tų, kurie nuolat prieš dabartinę lenkų vyriausybę. Gen. Wl. Anders, lenkų armijos vadas Italijoje, esą dalyvis to konspiracinio darbo, kuris trukdys lenkų politinėms partijoms susitarti.

Britai, mokėdami karininkams ir kariams algas, netiesioginiai finansuoja pagrindines įgyjas. Stančikas grynė glaudžius Lenkijos sąjaukus su Sovietų Sąjunga, nes tai esanti geros kaimynystės politika.

Savoji žemė nebemėla

Buv. Varšuvinės vyriausybės užsienų reikalų ministerijos protokolo šefas Aleksandras Mnišek, kuris pirmasis grįžo Varšuvon, kaip Varšuvos radijas praneša, areštuotas bebandant jam bėgti iš krašto. Iš jo konfiskuota 3 kg aukso lydinio, 100 porų kojinių ir daug kitų vertingų daiktų.

Lietuvių gyvenimas

Šias Velykas aš praleidau Pabaliuose...

Alb. Valentinas

Šias Velykas aš praleidau savo mielose, gimtinose Pabaliuose...

Buvo Didžiojo Seštantdienio pavakarys. Saulė jau rėngėsi gylė į minkštus, mėlyvus Varnalės šilus. Paskutiniai savo pavasarinių spindulių nuotažė linksmonių aukso spalvomis Pabalių kalvas, lukus, didelius ir mažus medžius, pievas, krūzes, koplyteles, koplytėlės, Jona Kryktytoji! Alutons paupy, prie takelio nuo senų dienų apspanojusių... Tenai neįvydėdavo dar nei vėjos, nei vėlynos, nei sodai, it mano dėdakai, baltai prašlė... Tik paupiai buvo pasipuolę dideliais galvys pūrienų kilmis, Pustymo atlatėsis tarp alksnių pasilepusios meliningai juokios žibutės. Gaivus pavasario vėjelis jau apdžiūvęs takelius, o paliktojos tėvikiškos vieškeliai linksmai dulkėjo...

Tolumoje girėdosi duslus būbų garsai. Daugeli kartų mes esame girėdę šiuos garsus... Ir dabar mes girdime juos kažin kur tolybėse... Tai garsingai Pabalių parapijos būbūnai šaukdavo visus, didelius, mažus, senus ir jaunus rinktis ir skubėti į Kristaus būdynę, melstis ir giedoti per visą naktį per mirusiojo Kristaus grabą. Kaip žaibais apšviestas garsas visus tollmus ir artimus sodžius, vienkiemius ir varginamus samanotus grįtelės:

— Jau musia būbūnas, skubėkime...

Ir pasipildavo tada visais takais ir takeliais, visais dulkėtais vieškėliais margos žmonių minios. Baltomis ir margomis skarelėmis klebėdavo kaip žąsys moterų būreliai. Vyrai, užsivilkę pačias geriausias kupas ir pilkas sėrmėgas bei užsimovę naujas rudas su spindinčiais matikais ir bardsas kaip reikiant nusiskute, traukdami pykpes su variniais vožtuvėliais bei leisdami per nosis ilgus mėlynų dūmų juostas, kiek įkirsdami skubėdavo į Pono Dievo šermenis. O jaunimas gi vien tik pralenkti stengdavosi, skubėdavo tik skubėdavo, kad tik patektų į garbingus Kristaus kareivius. Gal ir tu nekarta, mielas bičiuli, stovėjai Pabaliuose su sunkiu mediniu kardu ir spindinčiais šarvais prie nesuskaitomų žvikių šviežio paskendusio grabo, nuo sąžiningiausių sąjodams, idant kas nelabas nepavogtų mirusio Pono Dievo. Meni, koks išdidus tada būdavo tą naktį visagalis maršalas — zakristijos ir ne vieną nedrausmingą Kristaus „žalnierį“ apkumėdavo už zakristijos kampe... O tas svaiginanti grožio uniformoje išdidus maršalka, kuris Vėlykų naktį nešė visą tvarką vienas ant savo pečių, skrabindamas savo spindinčią varinę skabinčią, vedavo sąrgybų pamašas. Ak, juk nieko kilmingesnio mes negalime prisiminti, kaip kareiviams Kristui Vėlykų naktį...

O melningi patribotai, sulipę ant vėiko kaip beinamydai graudingai pūtė didias mirusio Kristaus garbes. Gi giedoriai, sūsdė, visap susispaudę, užsivėję žvakės, žvakelės, giedoję iš didelės knygos, pritardami grausmingiems patribotams. Juk tie mes, melingas skaitytojai, ne viena naktė esame kaukė, giedoję prie Kristaus grabo Lietuvos Vėlykose... Gi būdami dar jauni vaikinai, ne viena esame mirtinai pergąsint, staiga imdami pūsti medinėms triukšmams ir ausi tamsas, kurie, kaip nieko dėti, pamėginę dūsti šokių triukšmingą naktį užmigti bažnyčioje...

O šventoriuje iki vėlyvų išnaktų vis dundėdavo ir dundėdavo būbūnai, bė palovos šaukdami visus miegalius ir tinginius pančius rinktis

ir budėti prie Kristaus grabo. Vyriausiuoju būbūnininku šią naktį būdavo parapijos garbinasis varpininkas. Įvertindavo jis savo pareigas. Todėl ir matydavome mes jį tokią naktį pasirūšiusį baltą kaulinę maniką ir užsėdjęs suktą kepturę su spindinčiu matiku. Ir visų piepienų ir pūbernių akys melingai į jį būdavo nukreiptos: ir marguti brukdavo kisenen ir sūrio gabalą, kad tik duotų nors kiek pamusti būbūną... Ir Vargas būdavo tam, kuris tamsi būry atsisrūdavo su nauja kepture: bereginti jį atsisrūdavo ant būbūno ir pavirsdavo į blyną... Ne vienas nelaimingasis ir gaudžiai apsišarūdavo dėl to...

Ir dabar... Aš girdėjau iš tolo dundant Pabalių būbūnus. Bet ne tokius grausmingus, kaip anomet, liūdus, tylus... Mačiau apdžiūvusius takelius skubėjančius ir Vėlykas basas moteris baltomis skarelėmis. Bet jos nebekelejo, kaip žąsys pulkai... Kažin kodėl tylios, nuimnūsios... Ir nemačiau vyrų pilkomis naujomis sėrmėgomis. Kažin kodėl jie nebeina ir Vėlykas... Kur gi Slunkis, Vaitiekus, Sėlėnais, Akmenis, Daugirdas, Šiaudinis, Pagirys bei Petrosius iš Šlėnių kaimo? Kas gi šianakt begiedos?... Ne balsus, bet varpus tie vyrai turėjo ir juo jų giedojimo bažnyčioje žvakės gėsdavo. Kur gi Meškėnų, Palutnos kaimų žaikiškai? Keliai ir takeliai iš ten tušti, tartum negrėdėtų būbūn graudingo šauksmo?... Kasgi betarnaus šianakt Kristaus kariuomenėje, kasgi jį mirusį būdriai besaugs grabe?...

Tik pamiksė keletu žingsniavo galvą nuliedę kūnas, traukdamas paskui save „dumpeplėnį“ ratus. Ir negalėjau perprasti, kas tai būtų? Nei žemėliai nei žemėliai niekados šitaip ir Vėlykas nevalavo... Juk iš žirgų kaip nūgnų ugnys trykėdavo, brūkšni mėtydavosi iš vieno kelio krašto kitan, kaip šašoliai... Ir kas šitaip dabar galėtų važiuoti? A-a, gal būtų, vėl ir Vėlykas gerai Pulėdžio dėduka... Juk kasmet Vėlykų vakarą dėduka reikėdavo, vežti ir bažnyčia. Per gavėnią jis užsėdėdavo kamaratėje, išmėsdavo per langą lauk visus žuiznius, laivą prisikraudavo nuo atšiausių kėnų keturiadėsimis dienų ir naktų, atgailaudamas už pračius nuodėmes. O tą nuodėmių argi mus trūksta? Graži buvo kitados jo priešiaga Barborikė... Taip nejuokiamis ir pastidėdavau... Per mažytį kamaratės langą tik iš vyrų rankų primldavo duoną ir vandeni, nes tardavo dėdukas, kad visos moterys visą svietą nuodėmėn stumia...

Šimtus, tukstančius kartų aš esu vaikščiojęs šiais gimtais takeliais. Bet kodėl šiandien man taip liūdna ir nyku čia...

Ana, matau eina keli stambus vyras. Su dviem lazdom ir keturiom šikūnėm tarbom. Nors nėra nei menkiausia vėjelio, matau, kaip jis staiga ant galvos griuvo ir pakėlėsi grobiu. Joks ir lazdos bejėgiai ant kėlo krašto tabuuoja... Tuojau pažinau Šimtakojį. Bičiuliai, ar jūs jo nepažįstate? Juk tai mano draugas ir prietelius, garsus ubagėlis visoje žemaičių šalyje, visą Pabalių svietą geradaris... Nei aš, nei kuris kitas niekada nežinojome jo tikros pavardės. „Šimtakojų“ jį vadino dėlto, kad visada vaikščiodavo su dviem kėjom, dviem pagrindinėm lazdom, o trečią visada nešiodavo su specialiu rimbū nuo žūnų apsiginti. Menu,

kaip gerasis mano tėvas švental mums prisigėdavo:

— O jūs varliukai, nieko dirbti neturėdami, dabokite man Šimtakojį! Kai tik pamatysite iš tolo jį ateinant, tuoj priirškite visus žūnis ir jei nepadobosite, tai gausite dirbų kaip vandens...

O jis įtengęs ir grįžta sakydavo:

— Atnešu tavo namams godonę ir pašlovina — iš Viniuos Aušros Vartų, Cėnstakovo ir Rymo...

Ir paskui jis tėvą klausdavo, ar nėra prašęs jam koks uko padargas? Jis pasikalbėdavo dėl to su Sv. Antanu. Bet kadangi mano tėvui niekada niekas nepažūdavo, tai Šimtakojis vistiek iš šikūnės tarbos išsitraukdavo savo trielės armonikas ir didžiulį balsu giedodavo giesmes prie Sv. Antano, idant ir toliau niekas jam nepažūtų, nes tie neatmenamo laiko žinojo jį, kad mano tėvas jokio ubago per savo namų slenkstį dar nėra išlėdęs su duonos abrakū, o visuomet ir visiems pats savo milžiniška ranka atpaudavo po lašinių bryzų... Paskui jis tik vienam tėvui ir ausi pasakodavo pačias naujas naujienas: kur liejami nauji varpai, kur atėjo lietuviškos knygelės iš Otto Mauderodės, kas šianakt prieš cėsiour...

O mano geraij motinai būdavo tikras vargas su juo, ypač per mėnesius. Ir šio, ir to, ir visko šildydavo, o Šimtakojis vis atsiakydavo, kad nenorįs valgyti. Tik kartais jis malonėdavo pasakyti:

— Gerai, motin. Tik negut, jeigu turi ko kepto...

Bet per gavėnią Šimtakojis pasikeisdavo iš pagrindu. Savo armonikų jis jau nebesinėdavo, o atėjęs išsitraukdavo iš šikūnės tarbos pajodusi, pageltusi, nežinomo sėnomo metuose Paurupėje atspausdą didelėmis kreivomis rašėmės „Živata Didį Pona Musa Jezusa Christusa“ ir atskleidęs graudingus balsus skaitydavo:

— Ponas musa Jezusa Christusa keturesdešimtis diėnų er naktų pastinako tyrlaukusiom dėl atpirkima musus griekų. Po tam teiktai piktą vėlnias, nusivėdė Jezusa ant aukstą kalną, parodė Jem spindinčius Miestus er Jere: nusilek man er atėduosiu tau Miestus... O Jezusa Mieliausia tare iem: eik šalin sėzėtone, ba duosiu tau...

Ir taip skaitydamas, Šimtakojis vis skėras akimi žvelgėdavo į ant pečiaus sustatytus puodus, kas ten galėtų būti? Ir tada motinai jau nebuvo vargų...

Ir dabar vėl matau meliājį prietelį Šimtakojį einantį ir Pabalių Vėlykas... Jis be jokio vėjelio virsta į pakelės griovį, sunki gal buvo jai gavėnia?... Lašininis gal išvyko „savanoriškai“ ir tolimas ir draugiškos respublikas...

— E! palaik, mielaišias mano prieteliau Šimtakojį... šaukiu aš jam.

O jis atsisakia ir bėga, tarytum negrėdėdamas mane, tarytum aš kokia dvasia būčiau... Aš žiūriu, kad Šimtakojis kiemiet eina ir Vėlykas su namais sūlytys skėras. Visada ir Vėlykas jis eidavo su ilga ruda sėrmėga, užpakalyje skelta ir su dviem variniais guzikais. Prieš daugybę metų, kad dar nebuvo gimę ant svieto nei šių dienų valdovai, jis ja buvo gavęs iš visos Rusijos Vienvaldžio Raktininko rietaviskio kunikaitišio medinėlius, kuris visada vaikščiodavo atbulais batais... Ir kodėl jis šiandien be šitos ilgos rudos sėrmėgos su dviem variniais guzikais užpakalyje?... Gal ir jis bijo, kad kas neapsiauktų:

— Šimtakojis laudies prieša!...

Pasakodavo, kaip jį sykį einantį ir Vėlykas pasigavo Pustymo atlatėsis piktadvasiai pasivertė ir norėjo jį nunešti ant daržinės durų ir

Ryma tam tikrų žygių atlikti. Bet ryžtingai atsipyrė Šimtakojis tada prieš piktadvasių užmašias. Bet visvien nedorijai tą Vėlykų naktį jam piktai atkeršijo. Jis bobinėjo užmigro ir pramiegojo Kristaus atskleidimą iš numirusių ir apėjimą triskart apie bažnyčia. Kai buvo iškilmingiausios Vėlykų momentas — jis sau bobinėjo miegojo kaip užmiktas...

Pradėjo brėkėti Vėlykų rytas. Bažnyčioje buvo tylu... Tik vieniasis Kristus atsislėpė iš grabo. Nei patribotai grausmingi, nei parapijos vyrai didžioje spūstyje nebeišsivėrė po didžiūsiąs bažnyčias duris ir, eidami aplink bažnyčias tris kartus, nebegiedoją didžiulį trenksmą susikabinę rankomis:

— Linksma diena muso prašvito, Aleliuja, Aleliuja...

Garbingieji parapijos komiteto vyrai nebešovė bažnyčios bokšte iš varinės armotos, pranešdami visam Pabalių svietui, jog atsikėlė jau iš numirusių Kristaus...

Mellingieji skaitytojai, ir daugeli jųs mažiau tyliai stovinčius šventoriaus kampleyje. Kaip tylūs šešėlių pakelėjai, Vėlykų naktį mes visi buvome išėję šviesi šios didžiūsių šventės ir savo gimtiasis sodybas, ir savo mieliasis parapijos bažnytelės. Nes čia, šioje nesvetingojo šalyje, nepabilo mus Vėlykų didingieji varpai, grausmingi būbūn garsai nešėkū mes benamius rinktis prie Kristaus grabo... Liūdnamis pakelėjaiš buvome išėję kiekvienas į savo namus... Ir tūsiuosio sodybose tą naktį šaukėme vardais savo brolius, seseris ir tėvus mieluosius... Tik kliaubai bestakė mus apuokai tučtyj svirny sėnos paširėse...

Ten neįvydėdavo dar vykinos ir sodai dar nebuvo žili, kaip Pabalių seneliai. Bet šalis ten mums užvis melingėse... Bet vėl mes turėjome sugrįžti ir čia nelaimingai tremtuosiu kėlė... Ir vėl gyvenime mes, nežinodami, kur šėvime kitas Vėlykas?

GRUMBY (Sleziųgo apskr.)

Šioj neseniai iškurtoj stovyklėj apgyvendinamaj lietuviui ir estai. Kovo mėn. stovyklėj atidaryta lietuvių pradžios mokykla. Mokytojaus mokytojas Pr. Lakeris. Kovo 30 d. įsteigtos dvi skautų skylių: skaulų ir laktūtių. Jis priklauso Tolko skautų D.L.K. Kėstulio draugovės. Neseniai stovyklėj buvo suurti trumpalakiai virėj kursai, kuriuos baigusiai grupę UNRRA direktoriaus pasirašytas baigimo pažymėjimus. (tk-)

WEHNENAS

Čia lietuvių tautinė stovykla pradėjo kurtis tik kiemiet sausio mėn. Ji yra netoli Oldenburgo — 7 km atstume (anglų zonoje). Šiandien stovyklos gyventojų skaičius viršija 600, atkelti iš trijų Oldenburgo miesto ir apygardos lietuvių tautinių stovyklų. Kaip kad įprasta, į naują stovyklą Weheno stovyklą geria valia ir prieš norą buvo atkelti patys „autumtieji“.

Tačiau šiandieną matome visai ką kita. Šiandien Weheno stovykla veržiasi į pirmąjančiųjų eiles. Kultūriniai menininkai dar vyksta gražiai ir sklandžiai. Be J. Krūminio „Pabaigutvė“, kurios vyksiai buvo suvaizdintos kovo 3 d. ir su kuriomis manoma pakelti ir kitas stovyklas, dar buvo duoti pačių sukurti vaizdeliai: Vasario 16 ir kovo 4 d. — E. Milausko ir Al. Gintauto „Lūpimo kelias“. Vėliau dar tautinių šokių grupė ir choras. Scenos darbai vadovauja J. Streitas, šokiams — Atienė, chorui — J. Sinkevičius.

Al. Gintautas

(8) Balyse Galdžiūnas

Pakeliui į mirtį

Lauktasis Landsbergas

(Tęsinys iš pereinio Nr.)

Šiukšlėn nušėtas kieme mus patikrino pagal sąrašus ir kiekvieną paklausė profesijos. Mūsų tarpe — advokatai, inžinieriai, profesorai, agronomai, aukšto laipsnio karininkai ir studentai. Visi į mus sužiūrė, kaip į jį laikų pabalas. Dar dar nebūtų tokių svečių. Prižiūrėtojai, drauge su kalėjimo inspektorium, varto mūsų lydimuosius raštus ir, traukdami pečiaus, įspost. Jiems tai vistiek, tais pačiais metodais permes ir mums į žemės, bet pirmą dieną galima ir kiek papramogoti mūsų adresu. Mums įveda į kalėjimo koridorius. Niuru ir nesimptatika, jei jau iš viso kalbėti, kad kalėjimuose gali būti bent kiek simpatika. Mums koridoriuose išduoda po vieną antklodę, paklodę, dubenį ir šauktis ir nuveda skirstyti į cėles. Visur įgrūdą po penkius, kitur po du ir tris. Mes trisre pakliuvome į antrąjį aukštą. Čia, pasirodo, jau seniai bėta kalinių. Visur pilna dulkų, kamposu voratinklų, o sienose pelėsiai. Prie vienos sienos pritvirtinta geležinė pakeliamoji laiva. Kitiems dienos padėti roto popierinio įvarkalo čižniūnai, kykėliai prikimti šiaudų. Pakeliam tuos čižniūnus pasifūrtė, kaip atrodo, ir tuoj per cementines grindis nusitęsė krantinčių žuadų takas. Cėlės langas į šaurės pusę. Prieš esanti siena šešėliais tamsina langą, ir mūsų naujoje cėlėje tik po vidurdienio gars tamsoka. Aišku, kad pakliuvome į labai blogą cėlę, bet negi kam pasiskųsi ir negi kas išklausys mūsų skundo. Tik pradėdam trauktis, išuostyti storu sluoksniu susikrovusias dulkes, kai mus vėl išveda pas inspektorių. Ten toj sūrašo mūsų asmeninius duomenis, pasveria, kiekvieną apklašinėja, ką dirbės Lietuvoje ir

kalėjimuose, atžymi knygoje ir kiekvienam išduoda kalinio kortelę. Ji reikalinga visur — kreipiantis su bet kuriuo prašymu ir prižiūrėtoja, darant patikrinimus, perkeltai iš cėlės į cėlę, pakiečiant darbovietę. Žiūriu į svarstyklų rodyklę. Ji rodo 77 kg, o tik prieš tris mėnesius būta 93 kg. Bet mano išvaizda, dar palyginti, nebloga. Per tris mėnesius 16 kg — tai dar pakėnčiama. Mano cėlės kolegomis inžinieriams liepia taip susitvarkyti, kad rytojaus dieną gėlėtų išleiti dirbti į fabriką. Kas tas fabrikas ir kokios ten darbo sąlygos? Švarstom neturėdami jokių davinį ir negalėdami nieko pasiklausti. Bet kaip ten bebūtų, manom, kad pasitardami fabrikę, gal pasiseks užmegkti koki nors ryšį su laisve, gal pasiseks susizinti su lietuvišais, gal pasiseks ir savo padėti išsiryškinti. Pavadydžiui, kad negaliu kartu į tą fabriką keliauti, ir pats rūpinuosiu, kad pakliūčiau, kiek tik galima, į geresnes sąlygas. Draugai mane tikina, kad mane, kaip agronomą, paskirs kur nors ir žemės ūkio ar darž darbu. Taip besivarstydami laukiame rytojaus, bet vėlares juos vėl išveda ir į toje jau kalinių būbūną. Rūbi kaip ir visur: lopus ant lopo, neritailyti, neįsėdus. Dairausi ir juos ir gerai žinau, kad greit ateis ir mano eilė. Besidalindami patirtais išpūdišais, patirtais tik atvykus, pas inspektorių ir perengiant, kad tam fabrikę, palyginti, daug geriau dirbti, kaip kitur, sugulam. Aš vis galvoju, kad turiu likti vienas, kad rytoj ir aš susilauksiu naujų patvarkymų. Ir gretimos cėlės telegrafuoja, kad jie norėtų į tą fabriką, bet ir jų ten nekiria. Naktis pračina neramiai. Iš trečiojo aukšto per langą girdisi besikalba moteriški balsai. Kaž koks kalinis šaukia iš gretimos cėlės savo drauga. Tas atsiliepia ir prasideda pasikalbėjimas. Mums neįprasta, nes mūsų jau būtuose kalėjimuose tokių dalykų nebūvo galima išdarinėti. Alentino kalėjime, kai už žodinį pasikalbėjimą, bet už telegrafavimą kalinius muše ir į karcerį vedė, o čia kalbasi, kaip moterys kaimynės, daržus ravedamos.

Rytą mano kolegas išvedė. Likau vienas. Dairausi į visas keturias sienas, žiūrėju anksčiau buvusių kalinių padarytus išrusus. Vis vo kiskos pavardės. Tik vieno prancūzo būta, bet ir to labai trumpa laiką. Besidarydama po įrašus, išgirdau prižiūrėtojų žingsnius ir klaidingai šaukiamą mano pavardę. Surūkė cėlės numerį, ir mane išvedė pas namų tėvą. Ten jau radau kitus prietelius, belaukiančius kalėjiminių rūbų. Iš kalinio patarnautojo sužinojome, kad jau dvi savaitės, kaip jie ir imonės laukia mūsų atkėliaujan. Tos imonės mes numatyti, kaip juodadarbiei darbininkai. Sužinau, kad man teks dirbti I. G. Farben fabrikę. Taip pat sužinau, kad ten esas visų sunkiausias darbas. Si žinia labai blogai nuteikia, bet reikia taisykty su likimu ir nelūžti dvasia. Sužinau, kad ten dirbti paskirta ir daugiau lietuvių. Tas kiek lengvina nemaloniją žinia, bet kartu ir pykina, kam mums taip blogai einasi. Namų tėvų kambaryje pasikalbam ne tik su savaisiais, bet su kitiems, senesniais kaliniais. Susitikiu su pirmuoju pilnėjuo, kur sumam ne tik „Npatings“ tvarkos čia nesudaroma ir didelio tvarkingumo iš kalinių nerikėlaujama, bet kiekvienas kalinis nuo ryto ir vakaro turi dirbti ir dirbti. Čia tik darbas težinomas. Susirgujau ir ligonių čia negal būti. Bet visi lieja palaukti ir patietis patirti. Maistas čia, kaip ir visuose Vokietijos kalėjimuose, blogas, bet tik — keturis mėnesius galima išlaikyti. Na, jei tiek galėsim išlaikyti, tai tikrai sulauksime karo pabaigos. Mums tai ir svarbiausia. Jokių kitų vilčių iš kalėjimo mes neturime.

Namų tėvų kambaryje baisi networka. Paties namų tėvo nėra, jį pavaduojasi prižiūrėtojas, apsirokovęs knygomis, žvilgčioja į visas puses, dar knygoje atžymėjimus, keičiasi ir barasi, kaip automatinė mašina. Žiūriu į jį, kaip į kokią kambario žiurkę. Nosis didelė ir, be jokios abejonės, nuo alkoholio pamėlynavusi. Jau vien iš atbrizgusių rankovių ir taukotojos krūtinės matyti, kad toks sutvėrimas negali pa-

sižymėti didele tvarka. Gauna rūbus, kurie man visai netinka: kelnės trumpos, švarkas per didelės, o liemenės visai negalima užsivilioti. Ji tinka per pus plonesniam už mane kaliniui. Kepurė jau iš anksto suplyšusi. Prašau geresnių rūbų, bet vietoj atsakymo, matau, kaip einąs namų tėvą pareigas prižiūrėtojas pakelia nuo stalo guimėnį polcininko lazda ir man paėrašo. Sutinku su esama padėtim, bet dėl batų nenoriu nusileisti. Juose pilna vinų. Vienas dar pakėnčiama, bet antras daug mažesnis ir spaudžia koją. Bet namų tėvas neduoda nei kalbėti. Jam pritaria vokiečiai kalnys patarnautojas, dirbas namų tėvo žinioje. Ir apskritai, kada susidaro tokia padėtis, nežinau katro čia judviejė didesnę galia. Mano įrodinėjimai, kad su tokiais batais aš niekuo negaliu išeiti, nieko nepadaidė, ir mane pro duris išstumi į koridorių. Lipu laiptais ir galvoju, kodėl taip teikstai sudaryta šio kalėjimo tvarka. Bet ir šiuo atveju taikaus su likimu. Vėda įtikina, kad vėliau bus pralaužti ledai ir gausiu, ko norėsiu. Trečią dieną, 19 kalinių, išsikrūčio kalėjimo koridoriuje, patikrina ir išveda. Prižiūrėtojas pasako kalbą, kad jei kas jo nepaklausys ar bandys pasislėpti, be perspėjimo bus natusas vietoje. Bet tai jau ne naujiena. Tokie perspėjimai ir dar žiauresni grasinimai mūsų sutikti, kaip elinai pasikalbėjimas. — Kalbėkit sau sveiki, kiek tik norit, mes vistiek būsim nebylus ir galvosim taip, kaip mūsų žmogiška prigimtis diktuoja.

Išeinam į gatvę ir pasiekiam keliu į kaln. Mums veda žalumynais kasieta ir vasaros žiedais pražydiąs gatvė. Mes einam tolyn ir tolyn. Švaigsta galva, matant mėlyną dangų, išbarstytą mažais kamuoliukais debesuikais, matant laukų platumas, riktūnčius namų kaminus ir laisvą vaikščiojančius žmones. Jaučiu, kad mano blogi batai trina kojas, kad su krūvinos, bet aš turiu eiti. Žingsniai darosi vis sunkesni, o skausmas didesnis. Po 4 km mes pasukam į naują statomo fabriko rajoną.

Kaip naciai pagrobė Klaipėdą

Prieš septynerius metus iš nacų pusės praidėjo paskutinė ataka prieš Lietuvą, jos nepriklausomybę ir suverenumą. Jau paskutinieji metai prieš tai rodė, kad ties mums telkiasi juodi debesys, bet dar nebuvo aišku, iš kurios pusės grėsia didžiausias pavojus. Buvo žinoma, kad mūsų rytų kaimynas pareiškė pretenzijas į Lietuvą, siekdamas ją užgrobti ir savo grobimo tikslą užtikrinti užkariaudamas pretekstą, kad tas kraštas yra reikalingas, kaip objektas patobulinti savo gynybos sistemai. Tuokart rytų kaimynas siekė nebuvo realizuoti, bet pavojus, kaip astras kardas, pakibo ties mumis.

Tuo tarpu staigiai kilo pavojus iš vakarų, kada Vokietija pradėjo realizuoti užsibrėžtus imperialistinius planus. 1939 metų pavarai, vos užėmus Sudėtį kraštą, vokiečių armija pradėjo žygiuoti į Čekoslovakiją ir vėl vieną kartą pasiekė paskendimo antplūdį. Austrija jau ankščiau buvo netekusi savo nepriklausomybės, taip pat Saara kraštas buvo prijungtas prie Reicho. Visur buvo skelbiama, kad visi nuo Reicho atskirti kraštai turi grįžti dėl to reikėjo laukti tolimosios žygij. Ilgai laukti neteko. Vos keleris savaitės po Čekoslovakijos pavergimo, naciai realizavo Klaipėdos krašto atplėtimą nuo Lietuvos. Dirva tam žygiui jau buvo parengta. Naciai savo mąsnuotas organizacijas Klaipėdos krašte jau buvo išplėtę tankiu tinklu per visą kraštą ir įvairiais būdais — pinigais, melaginga propaganda ir kitais bei moraliniais padėjimais. Pirmą kartą tuo po 1933 metų lietuvių paimtos Klaipėdos krašte pasidaro nepriklausoma. Kai kurios Klaipėdos krašto vietovės lietuviams dėl nuolatinių nacų užpuolimų nebebuvo įmanoma sifukuoti susirinkimui. Tariamieji vokiečiai — nacų agentai — trūkdė lietuvių susirinkimus, sukdavo mūstytes, į kurias tada išsikidavo provokatorių krašto politikus, sudarydavo lietuvių, juos areštavdavo ir smarkiai baudavo. Visas administracijas aparatus buvo įjungtas į priešlietuvišką judėjimą, net teismai. Jei vokiečiai užpuolė lietuvių ir ji sumušdavo, baudavo ne kaltininkus, bet lietuvių, nukentėjusius, kurie gynėsi nuo užpuolikų. Tokiu būdu lietuvių bijodavo savo susirinkimus lankyti. Vokiečiai dainuodami patuliodavo plentais ir lietuviški kalbančios apmėtydavo akmenimis, baisiausiai plėsdavo ir mūdavo. Tokia padėtis buvo nepakenčiama ir turėjo vesti į katastrofą. Lietuvos Vyriausybė, matydama, kad suteiktą kraštui autonomiją naudojama piktaim, ešėsi priemonių grąžinti kraštą tvarkai. Buvo pasiektas valstybės saugumo įstatymas, kuris darė Lietuvoje veikti partijos su užsienio programa, taip pat uždraudė dėti svietims uniformas.

Pirmieji lietuvių tokias uniformas pradėjo dėvėti vad. sasininkai — tai kun. von Sasa pasėkė. Jie dėvėjo juodas kelnes, baltus marškinus, mėlyną kopurę ir diržą. Pirmą kartą viešumoje tie naciai pasirodė Klaipėdos miesto seimelio rinkimuose; juose von Saso partija gavo daugiausiai balsų, negu buvo pastatiusi kandidatų. Tas faktas sukėlė kitų nacių pavydą, nes jie manė, kad kunigas negali būti tik naciai. Tokiu būdu kilo ginčas tarp von Saso ir Neumano, kuris dabar nebuvo krašte įtikinėti, kad tik jis esąs tikrasis vadas ir Vokiečių nacių vadovybės patikimas, ir taip išplė-

pėjo, kas jie tikrumoje buvo. Tas faktas igilio Lietuvos vyriausybę imtis griežtų priemonių. Abi partijos buvo uždarytos ir jų vadai suminti. Iki tol naciai jau buvo suseję įvykdyti politinių žudynių. Kaip atsiminsime, pol. vakmistras Jasutis buvo žiauriai nužudytas neva už nacų pasilapę atidėjimą. Buvę aišku, kad naciai siekia Klaipėdos kraštą atplėsti nuo Lietuvos, dėl to naciai vadai buvo kaltinami ir ne teisti už valstybės išdavimą. Tai buvo pirma ir vienintelė byla prieš nacius, kurioje buvo atidengti grobuoniški nacių tikslai ir kaltininkai tinkamai nušauti — žudikai buvo nuteisti mirti ir paskui mirties bausmės pakeista kalinėjimu iki gyvos galvos, o vadai buvo nuteisti ilgaiems laisvės atėmimui.

Tos būtos sprendimas sukėlė Vokietijos nacių tarpe begalo jautrią reakciją. Ryptis naciai jau buvo mobilizuoti ir iš dalies sutraukti į Lietuvos pasienį, tačiau pas puolimas neįvyko. Užtat vokiečiai nutraukė su Lietuva prekybos ryšius ir nebeišleido jokį prekių iš Lietuvos, kurių tuokart pas mus buvo didelis perteklius. Iki tol Vokietija buvo stambiausias Lietuvos prekybos partneris, dėl to Lietuvos ūkio padėtis pasidarė labai kritiška. Gyventojams teko pakelti nemazą sunkumų. Tie, kurie nesuprato, dėl kokio objekto eina kova, reikė nepasitenkinti vyriausybės politika. Jie nesuprato, kad Vokietija iš mūsų net dovani prekių nebūtų ėmusi.

Pagalima, vokiečiai nuaus nusiūdo derėtis dėl prekybos, bet sutiko tam tikra kiekį prekių paimti, jei Lietuva suteiks tam tikrą, toki sikiandįj koncesiją laisvės lietuvių atžvilgiu. Grašinant kitam grobiui iš kitos pusės, Lietuvos turėjo nusileisti, išlaivinti nuteistų nacių, leisti jiems vėl veikti. Tuo ju veikla laisvės tapo pat pagrindais, kaip ir Vokietijoje. Vokiečiai turėjo dėtis prie ju organizacijai ir jiems priešinantis buvo grasinama, buvo atleisti iš darbo ir iš tarnybų. Lietuviams taip pat buvo grasinama, kad kas ju akcijai išdrys pasipriešinti, bus pakartas. Norėdami savo galią pademonstruoti, 1938 m. rudeni organizavo šventes su eitynėmis. Ten lietuvių pasirodėty buvo per daug pavojinga. Naciai būriai net šilgltavias vaikindėdami trypė lietuviams ant kojų ir vertė juos į gatvę. Protestuojančius tuoj apšaudė. To jiems dar neužteko. Nors jie jau dėvėjo juodas smogikų uniformas, reikėjo ir rudmarškinį. Vietoje tiek daug greit pasidytį nesėjo. Staiga paskelbė, kad Vokietija daro rinkliavą „kenčiantiesiems broliams klapiediečiams“, ir vartinės sunkvežimiai užvežė į Klaipėdos kraštą. Keli sunkvežimiai buvo prikrauti lovy ir indų, o dauguma rudųjų uniformų. Kartų nelegaliai įsifiltruoti nemazė nacių vadų ir kraštą ir prasidėjo nacių partijos organizavimas pilnu tempu. 1939 metų žiemą turėjo įvykti seimelio rinkimai, tad jie ir taikė iš visų pusių kartu į tikslą.

Kokia nautika krašte buvo jau 1938 m. vasarą, rodo įvykiai uoste, kur per nacių demontstracijas buvo nacių policijos užmušti keli lietuvių, kurie gynėsi nuo juos puolusių nacių. Vokiečiai pradėjo lytėti pulti lietuvių, teisingi ir objektyvūs žinių valstikiai neskelbė. Pilos gatvės pasipylė demonstrantais, nacių vokiečių organizacijos ir net mokyklos buvo pasietos demonstruoti ir dainuoti naciškas dainėles.

Jie ir težio tik dirbti. Prieš fronto sugruiimą, kol dirbome fabrikelyje, buvo geriausi žmonės, kiekvienas lenkavosi, sveikindavo, o dabar praėit neleidžia.

— Visur vokiečiai tie patys, — pritarė Jurginas: — visą jų gyvenimą labai nesudėtingas: tik „schaffen und sparen“. Jeigu viena diena vokiečiai netektų darbo, tai aš nežinau, kas su juo atsitiktų.

— Ir iš kur tas gajumas! Vyru kaimie kaip ir nėra — tik seniai ir vaikai — viską dirba moterys. Į kitą senę balsų pažūrėti, atrodo, tuoj sugrįsi o veža mėšlą, perdien su kapuoktu darbuojasi arba net arti pajėgia. Kartais net gaila darosi bežiūrint, bet kai pagavioji, kad nerorėjo pasaulio ponais būti, tai nenoroms ir pasakai: „Tučliau jų, jiems taip ir reikia“. Kita vertus, ir padėt nėra kaip — prancūzai draudžia vokiečiams dirbti, o ir pačiam nusibodo vergauti. Pikičiausia, kad gatvėje pasirodė negalima, kada visi dirba. Nesinori erzinti. Tai ir smirnat perdien kambarių, ant kortų užgule. Bepigiu mieste, net aip greit pastebi dykduoni, — skundėsi Pusnys.

Tuo metu atėjo vakarėnis nešina Pusnienė ir kalbos liovė. Bet Stipiną sunku nebuvo ištraukti iš lango. Vakarečių jis beveik nevalgė — kasnia augo burnoje, springo. Ir vakarėniaujant, ir likusia vakaro dalį jis sėdėjo tylus, nukarusia galva ant krūtines, kad net Pusnienė paklausk:

— Kas gi jums pasidarė, kad taip nusiminė, lyg žemę pardavė? — Stipinas kreivai šyp-telėjo ir tyliai atakė:

— Taip ir yra, aš Lietuvių palikau. — Kagi padarysi, visi šį tą palikom. Jei Dievas duos, gal ir surasim grizę, — guodė Pusnienė.

Prasidėjo kalbos apie paliktus turtus, visi gysėsi, ka turėję, akundėsi per mažai pasimė, bet džiaugėsi gyli išlikti. Jie negalėjo suprasti akininko pavasari, kada ir akmuo kruta. Jie negalėjo suprasti, kad akininkui netekti žemės, matyti kitus į dirbančius, o pačiam alpinėti

Dideliu įtempimu atėjo 1939 metai. Buvo paskelbti nauji seimelio rinkimai. Vokiečiai, panaudodami savo patikimą tarną Baldžių, vėl paėmė valdžią ir tuo vokiečių dominavimas visuose krašto reikaluose buvo patikrintas. Prieš rinkimus buvo įvykdytos kelios demonstracijos, bet dar su sena uniforma. Per rinkimus lietuvių sąrašo rinkiminiai lapeliai nebuvo dalinami ir atėjus į rinkimų būstą buvo sunku išreikšti užsienio komisijos balsavimo lapelį. Užsienio žurnalistai, kurie buvo atvykę rinkimų pasidaryti, buvo apmuiti, jei mėgino pažinti ten, kur naciai nenorėjo prileisti viešumos. Visame krašte buvo jaukiamas didelis tyla. Prieš lietuviški pasireikšiančius buvo pavarotos įvairios represijos, be to, dar grasinama sugedinti jų kišius ir pačius pakarti. Suprantama, kad tokių faktų akivaizdžiai mažai dalis beidrijo balsuotoi taip, kaip norėjo. Lyginant su visu gyventojų skaičiumi, naciai turėjo tik pritarėjų tik gana mažai (apie 6000), bet spaudimas buvo begalinis. (Smulkmenų nestime: juos buvo mano paskelbtos 1940 m. eilėje Amerikos lietuvių laikraščių.)

Lietuvių begavo du atstovus. Tie visiškai nebedavėlyvo seimelio posėdyje sužinoję, kad pirmame posėdyje bus sprendžiamas prisijungimo prie Vokietijos klausimas. Bet to, posėdžio vis dar neaukė, nors jau buvo praėjęs įstatyme nustatytas laikas. Tas reikė, kad kas nors planuojama. Įtempimas dar didėjo ir tėsėsi iki kovo mėn. antros pusės. Staiga, kaip iš giedro dundavo žaibas, gauts žinia, kad Lietuvos užsienio reikalų ministeris, grįždamas iš Italijos, buvo pakviestas vokiečių ir jam įteiktas ultimatumas tučiuojau grąžinti Klaipėdos kraštą Vokietijai, nes kitu atveju Vokietija suvis tikslą įvykdyti jėga ir nės garantijos, kad vokiečių kariuomenė sustotų prie Lietuvos sienų. Min. Urbšiliu buvo duotas lėktuvais skristi į Kauną ir atvežti Lietuvos vyriausybės sutikimą. Urbšis su tokiu sutikimu sugrįžo į Berlyną ir 1939 m. kovo 22 dieną buvo pasirašyta sutartis, kuria „Lietuvos laisvu noru sutinka grąžinti Vokietijai Klaipėdos kraštą.“ Naciai nepaisė Vokietijos pasirašytų sutarčių ir pasira-

šė naujas sutartis tuo jau sulaužė, ypač kiek tai lletė klapiediečius lietuvių, nepasidavusių vokiečiams.

Kovo 23 d. vokiečių kariuomenė išgyviavo į Klaipėdą, o bombonių eskadros skraidė viršum miesto, demonstruodamos nacių galią. Viet lietuviai, kurie ištikimai dirbo savo tautai ir neišbėgo iš Klaipėdos, buvo sugrįžti į kalinėjimus, kaip didžiausi nusikaltėliai. Dalis sumintųjų buvo paleisti, bet didžioji dalis paliko kalinėjimuose ir koncentracijos stovyklose. Tik labai mažas procentas perygyvo bausis kankinimais. Dauguma jų žuvo baisia mirtimi. Jų nusikaltimas buvo, kad jie nenorėjo pasidaryti vokiečiams nacių, kaip to reikalavo nacių imperializmas. Su pagarbą reikia pripažinti, kad Klaipėdos lietuvių atnešė daugiau aukų, negu kita mūsų tautos dalis. To nereikėtų pamiršti, vertinant to krašto žmones. Buvę, tiesa, ir jų tarpe silpniausių ir pasidavėlių. Bet kur jie nėra ar nebuvo? Dėl to neteisėai elgtis, kas klapiediečiams neapgalvotai daro priekaištus.

Atplėtus Lietuvos gvyvynę kono dali, mums buvo vėl kelias ir platuji pasauli uždarytas, tas kelias, dėl kurio lietuvių tauta padėjo tiek daug pastangų, atnešė didelių aukų. Tą kraštą kiekvienas padorus lietuvių mylėjo, ir savo motinos priglobtyje jis vėl pradėjo atgauti savo tikrąjį veidą. Žiaurus smogikų batal tuoj pradėjo trypti mūsų tautos vertybes, niekinti mūsų kultūrą ir meną, žudyti mūsų žmones. Visus tuos nusikaltimus jie darė, prisidengę kruvinąja svastikos vėliava. Jie norėjo grėičiausiu laiku ištrypti ir iškrauti visas žymes, kurios akivaizdžiai pasauliui rodo jų baisų nusikaltimą. Dabar likimas juos nubloškė. Šiandien tie, kurie mus trypė, kankino, niekino mūsų žvečiausius turtus, nebemoni prisiminti, kad jie dar neseniai dingojosi pasaulio viešpatius. Juos nulaivė iš vakarų kilęs laisvės vėjas ir jie ištripo kaip pavasario sniegas.

Teisybė gali būti paversta, bet tik tam tikram laikui. Tada ji vėl atgyja nauju skaitumu. Tai yra šventas gyvenimo įstatymas. Mes todėl tvirtai tikime, kad teisingumo laimėjimo diena vistiek eis ir mums. Jolaitis

Naujos aviacijoje

Nuo seniausiu amžių žmogus dėjo milžiniškas pastangas pakilti į erdves aparatus, sunkesnius už orą. Šios jo svajonės buvo apvinkuotos truputį prieš D. Karą. Pirmą kartą pajutęs žemę po savimi, jis tolia sparta žengė pirmyn, kaip jokioje kitoje technikos šakoje. Šis karas įrodė, kad avio-technika pasiekė toki laipsnį, apie kurį nesvajoti ir didžiausi optimistai prieš 30 metų. Greičiausiai lėktuvai, traukiami propeleori, skrenda po 725 km./val. ir diužen principu — perviršio 1000 km./val. riba. Bet šiuo lyg lėktuvai, turį keliamas plokštumas, kurios palaiko jų pusiausvyrą ore ir kurie greičio jėga duoda propeleori ar turbinos.

Jau nuo 1909 m. o 1930-5 m. įvairiuose kraštuose, tarp jų ir Lietuvoje, buvo galima matyti skrandančius naujoviuos aparatus, vadinamus „maitsparniais“. Tai buvo lėktuvai, kurių keliamasis plokštumas sudarė tryis viršuje besisukančios mentės, kurios kėlė aparatą, palaikė jį ore, o traukiamąją jėgą davė propeleori. Tokio „žogo“ greitis siekė ligi 250 km. per val., o lubos ligi 4 km. Dar prieš šį karą, karinėje spaudoje šis aparatas buvo įvertintas neigiamai ir

karu metu jis neturėjo jokios praktiškos naudos. Priekšais: nepasiekiamas ir mažas greitis. Šiuo metu vakarų sąjungininkų spaudoje randama aprašymų apie naujo tipo lėktuvą, vadinamą heliopteru. Pasaulis tokius sparčiai žingsniais aviacijos srityje žengia pirmyn, tad trumpai pažiūrėkime, ką apie šį naują aparatą rašo Daily Express korespondentas iš USA.

— Tai buvo labiau panašus į pasivažinėjimą, nei į skridimą, kurį teko atlikti Sikorski heliopteris S-51. Šis aparatas yra pirmasis, pastatytas viešajam naudojimui. Jis kyla tiesiog vertikaliai aukštyn. Trys kelėtiniai sėdėjo vienas kalia kito ant miniatūrių 5 pėdų ant 2 colių platumo ir, jeigu ne sėdėdys siaurumas, atrodytų, kad būtumet automobilio. Pilotas lėktuvą manion iš dešinės ir jį švelniai pakilo i ora, be atitrunkos ir smūgių, kas buvo panašus į pasivažinėjimą dangoraižio liftu.

1000 pėdų aukštyje, kada aerodrom pastatė mums nebebuviu, soferis perjungė gazą ir greičio dėžę, panašiai kaip motokicly, ir S-51 nusukro pirmyn. Galima pasakyti, kad jis ne skrido, bet plaukė. Soferis su trimis pagrindiniais vairavimo ir greičio įrankiais, nors vėjas tasyk siekė 30 km./val. greitį, aparatą pakabinavo ore ir laikė „mirties“ taiklę. Perjungus greičius, jis skrido i dešinę, kairę ir atgal. Armatūros lentoje nėra nė pusės tų laikrūžių ir rodyklių, kurias jū sutiktis normaliam lėktuve.

Lėktuvo normalus greitis 130 km./val. (80 mylių), o maksimalus — 165 km./val. Jis skrendant, nejauciama traukiojimų ir nereikia sirgti oro liga, nes besisukančios mentės 560 km./val. greičiu lėktuvą mašina pastoviai ore. Mažas sraigtas kairėje uodegos pusėje šis pusiausvyrą pilnai papildo. Skridimas vyksta švelniai, be įtampos. Užpakalinėje sėdynėje, jaukioje kabinoje, galima ramiai kalbėtis, negirdint variklio triukšmo. S-51 gali nusileisti be jokio vargo 35 m. plote. Viena kartą mechanikas laikė heliopterį 5 min. už ratų, stovėdamas ant žemės vienioje vietoje, tuo tarpu jis kabojo ore.

Po trijų parodymų skridimų heliopterio „tėvas“ ligi Sikorski davė paankinimus apie šio lėktuvo išsirtuliojimą. Jis jau 1909 m. su 225 arklio jėgos galinomu varikliu atlikinėjo bandymus su heliopteriu. Heliopteriai & m. biželio mėn. bus gaminami pilnu tempu ir kalnuos 18.000 dolerių (4.500 anglų svarų). Vienai skridimo valandai jis sunaudos 127 litrus benzino (28 galonus), su 4 žmonėmis ir 0,5 to svorio galės jis nukristi 400 km. Sikorski įtikina, kad šis mašina nesudarys konkurencijos normaliam lėktuvui, bet jos panaudojimas eis lygiagrečiai su paskutiniuoju. Heliopteris bus naudojamas trumpoms distancijoms, o lėktuvai — transoceaniniai bei transkontinentiniai tarnybai. Jo specialie paskirtis bus teikti pagalbą jūrų nelaimių atveju, privėžti įvairius įrankius ir mašinas neprieinamos vietose arba lėto patuliuojam taryba.

Sekantioje raidos ir panaudojimo stadijoje mes sutiksime heliopterį tapti tarnyboje, jungiant miestus 100—150 km. atstume. Taip pat jie rūs aerodromus su didžiųjų miestų centrais. Dar vėliau, mes juos matysime prividuose garazuose pas tuos žmones, kurie per 15 min. (Tėsinys 7 pusl.)

— O visai paprastai, — nutariau imtis darbo. Gali nusibaltį bėdykinėdamas. Sustarėm su motorim — neturi jokio vyriško namuose — ir pradėjau. Kita savaitė atsigabenoj seimyną. Ir vaikai galės kraptytis, ir žmonai nebus tap nuobodu. Ji taip pat mieste jau nebetyvė.

— Bet... Niekas dabar nedirba. Juokis vis. Ir mums net nepatogu, tam pašiam kaime, — priekaištavo Pusnys.

— Juoks! Iš to, kad dirbu? — nustebo Stipinas. Ir kiek pagaviojęs: — Kam juokas, o man gyvenimas. Darbo man reikia, kad ne numirčiau iš tinginio. Ar žinot, šį rytą, jei nebūčiau išsprasęs material padėti, nežinau, kas būtų su manim atsitikę. — Paskui ir vėl juokdamasis: — Jūs nesuprantat, kaip gera yra stovėti drėgnąj vėjo, laikyti, kad ar svietimas žagės rankena saujoj, kaip smagu net ir karvei suduoti „Oliai!“

Jis timpltelėjo vadeles, ir karvė lėtai nukrypavo gale.

Tubingen 1945. 9. 18.

O. B. Audronė

Necimas

Nubūciavo saulė sniegėgas baltai —
Lyg dangus, žibučiai mėlyni Hiedai,
Lyg dangus tėvynės mano tollmos. —
Šaukia, mėlynuoja — kviečia i namus.

Saulėje panirę kloniai ir kalnai,
Mėdžias Sutvėrėjų miestų pelenis,
Mėdžias grūvėsiuli byrantys, juodi —
Niekur, savo žemės niekur nerandi.

Nerimas, kaip vilyns Baltijos tavos,
Plakasi, kartoja vardą Lietuvos,
Nerimas, lyg upė, nešanti ledus,
Griauina atminimus byrantių krantus.

Kur tu, mano žemė? — šaukia ligysys,
Mano keli žingsnius kur tu nuvesi?
Nerimas, lyg upm tekanti lava —
Kur tu, žibokline mano Lietuva?

KULTURINIS GYVENIMAS

Tautinio atgijimo revoliucionierius

Daug savo žymių žmonių jau esame palydę amžinybėn. Tačiau ne vieno, lydamiesi ir amžinojo puolimo vieta, tiek negailojame, kaip kam. Juozo Tumo-Vaižganto. Po netikėto mirties prišt tylika met balandžio 29 d. mūsų nepaprastai sujudino. Jo mirtį visa mūsų tauta skaudžiai atjautė: su jo mirtimi lyg tartum iš mūsų tarpo būtų pranykusi geroji, šviesioji dvasia, ir mūsų kasdienis pilkasis gyvenimas būtų pasidaręs liūdnas, tamsumas ir netgi blogesnis. Vaizgantui mirus, mes pajautėme, kad ne tikome to kilnaus ir tauraus žmogaus, kuris ir savo nepaprastai dinamiška, aktyviausio temperamento, ir neįsivaizduojamo trykštančio asmenybės ir savo gausia bei įvairia kūryba aplink save skleidė optimizmą, pasitikėjimą savo jėgomis ir kūrybine nuotaka. Kur tik Vaizgantas pasirodydavo (su jo visur būdavo pilna), ten lyg iš nuraus švininiai debesims aptrauktas dangaus blykstelėdavo skaidrus žūgijos kūrybinis nuotakas ir gausius optimizmo pragiedulėlius.

Vaizgantas ir savo dinamiška asmenybė ir savo šviesia kūryba yra ryškiausias pradininkas jauniosios Lietuvos, tos mūsų tautos kartos, kuri iš vergijos, iš svetimųjų prispaudo, per kovą žengė į laisvę, kuri ryžtingai krates svetimųjų kultūrinių pėlių, kad galėtų sužūrėti savosios kūrybos vertybėmis. Juozas Tumas-Vaizgantas su „Ausra“ atbuvo, „Vargo“ balso pasakintas prie darbo, „Tėvynės Sargai“ būriuoję už savo spaudos laisvę kovoję, 1905 m. audra kėlė prieš rusų pavergėjus, su „Viltimi“ tautą vedė į nepriklausomybę. Didžiojo karo metu savo tautai suvijo tautinės kultūros „Pragiedulius“, „Nepriklausomai Lietuvoje“ gyne tautos laisvę, „Tautoje“ džiaugė savo krato kūrybiniais deimantais.

Kurio tik darbo Vaizgantas ėmė, ten kūrybinės vertybės gimė, ten visu savo didingumu susivaidavo tautinės kultūros paminklai. Prisiminkime tik Vytauto Didžiojo bažnytelę ant Nemuno kranto: čia beveik iš griuvėsių Vaizgantas savo energija ir ryžtu atstaturodines sukūrė žavingą ir patrauklų tautinės ir religinės kultūros židinį, jaukiai šventovę, kur šventadieniais susiburdavo kuone visų laikinosios sostinės Kauno intelektualės ir meninės pajėgos. Traukdavo visus ten ir tautinio meno, tautinės bei meninės dailės paveldais išpuosė bažnyčią, ir mūsų muziką bei solistų išpildomą religinę muziką, bet čia daugiausia ir rektorius kan. Juozo Tumo-Vaižganto asmenybė, jo gražūs pamokslai ir, palyginti, per trumpą laiką sukurtos Vytauto Didžiojo bažnyčios tradicijos.

Vaizganto vaidmuo mūsų tautos gyvenime nepaprastai didelis. Jo veikla šakota ir įvairi. Negalėdami nei jo asmenybės, nei veiklos, nei jo vaidmens viename straipsnyje pavaizduoti, mes tik bandysime išskirti tuos jo asmenybės, veiklos ir vaidmens bruožus, kurie labiausiai būdingi ir daugiausia iš kitų ano meto mūsų veiklų tarpo.

Vienas iš pačių būdingiausių Vaizganto asmenybės ir veiklos bruožių – revoliucionizmas. Vaizgantas didysis mūsų tautinio atgijimo revoliucionierius. Jonas Basanavičius, Vincas Kudirkas, Maironis – didieji mūsų tautinio atgijimo ideologai. Vaizgantas – didysis tų idėjų vykdytojas gyvenime. Jis nenumaldomas senųjų, daugiausia lenkiškos kultūros tradicijų grovėjas, jis drąsus kovotojas su visais tais, kurie stojo skersai kelio mūsų tautiniam atgijimui. Jis energingai kovojė ir su senosios lenkiškos tradicijų kartos dvasininkais, tuo būdu patekdamas dvasinės vresybės nemalonėn, ir su rusų vyriausybės valdininkais Lietuvoje. Jis buvo rusų žandarų nuolat sekamas, dažnai kėdėdamas, savo dvasinės vresybės persekiojamas ir iš vienos į kitą vietą kilnojamas. Tačiau visa tai jo neišgąsdino, nuo pradedtos kovos neatbaidė, bet dar labiau kurstė jo revoliucionierišką dvasią griauti kliūti, kuriomis buvo užbarikaduotas kelias į tautos laisvę.

Vaizgantas tautinio atgijimo revoliucijai kėlė visuose mūsų tautos sluoksniuose, savo tikslų siekė visomis galimomis priemonėmis. Jis Jono Basanavičiaus milžinkapio atrastą Tautos Žodį skelbė ir slaptojoje lietuviškojo spaudoje, ir bažnyčioje, ir vargus lūšose, kur jis dažnas svečias būdavo, ir bajorų rūmose, kur jis taip pat neretai užklysdavo, o 1905 m. revoliucijos metu, net ir turgavietėse. Patraukli išvaizda, gyvas temperamentas, jomoras, iškalingumas jo skelbiamoms idėjomis plačiai atverdamas duris į klausytojų širdis.

Būdamas Tautos Žodžio apaštala, tautinio atgijimo idėjų skleidėjas Vaizgantas dažnai su savo prieštais susidurdavo akis į akį. Ir čia Vaizgantas pasireikšėjo kaip kovotojas, ne mėgstantis su savo priešu daryti jokio kompromiso, jokių nuolaidų. Gilus itikinimas savo skelbiamų idėjų teisingumu bei būtinumu Vaizgantui įkvėpė tikėjimą jų pargale. Jis sunkiojo kovojančio pusios jėgės nelygios. Jis kovojė ir su rusais pavergėjais, ir su mūsų tautai pragraisinta lenkų kultūrine įtaka, ir su senosios kartos dvasininkais, ir, pagaliau, su savo dvasine vresnybe, kuri ne iš kart tesurpatė jo skelbiamų idėjų teisingumą ir būtinumą.

Tikėjimas į savo idėjų pargalę stipino Vaizganto gimtą optimizmą ir pasitikėjimą savo ir

savo tautos jėgomis. Į savo priešininkų tvirtinimą, kad jo skelbiamos idėjos niekad nebūsiančios įgyvendintos, o jis pats šiašias nelygioj beprasmingoj kovoj Vaizgantas atskirdavo:

— Jei aš žūsiu, į mano vietą stos šimtai, ir mes kovą anksčiau ar vėliau laimėsime!

Ir tikrąja, Vaizganto skelbiamas Tautos Žodis neliko Vox clamantis in deserto — balsas šaukiančių tyruose. Jis rado stiprų atgarsį savo tautoje. Su juo ėjo visa jaunoji lietuvių kunigų karta. Kiek Vaizganto tautinio revoliucionieriaus asmenybė ir veikla anais laikais buvo įtakinga, matome iš jo buv. klebono lenkoman kun. Eidimto Zemačič vyskupui Mečišlovui skundo „Quaedam de moderno lituanismo in cleris dioecesis Samogitiensis“ (Šiek tiek apie moderniąją Zemačič vyskupijos kunigų lietuviybę), kuriame kun. Juozas Tumas lyginamas su Jonu Husu. Tokių skundų ant Vaizganto rusų vyriausybės ir jo dvasinei vresnybei buvo ne mažai, ir juose prieš mūsų akis iškyla didinga Vaizganto tautinio revoliucionieriaus asmenybė, asmenybė žmogaus idealisto, kuris savo siekliajamui idealui viską aukoję, asmenybė žmogaus veikėjo, kuris savo kelyje nestoję prie jokios kliūtis, kurio negąsdino ir baisiausi pavojai.

Vaizgantas iš daugelio kitų mūsų tautos žymiųjų veiklų skiras ir tuo, kad jis visą laiką ėjo su minia. Jis nebuvo atsitvėgęs nuo minios, kaip, sakysim, Jonas Basanavičius ar Maironis. Vaizgantas mėgo minią, minia jo stichija, be jos jis kaip žuvis be vandens. Iš pirmos akimirkos, iš pirmųjų miniai pratarčių žodžių Vaizgantas su ja užmegzdavo nuo glaudžiausia kontakta. Jis minios buvo nepaprastai mėgiamas, jos entuziastingai sutinkamas. Kas kartą girėdavo Vaizganto pamokslą, prakalbą ar universitetą paskaitą, tas dažniausia tapo jo gerbėju, prisiekusiu jo sakomo žodžio klausytoju.

Dėl tų savo būdų savumų Vaizgantas visu, net savo idėjų priešu, buvo mylimas. Buvo galima su kai kuriomis Vaizganto mintimis nepatikėti, nepirkti kai kuriems jo veiksmams, tačiau Vaizganto nemylėti nebuvo galima. Jo taurus idealizmas, kilios intencijos, kai kur tiesiog kadiškas nelvumas darė jį simpatinga, bendrumeniško gyvenimo nevaržomai nesusi-
pūti ir visų pagarbos ir meilės verta.

Vaizgantas mylėjo savo tėvynę ir jos kultūrą. Ir joji meilė buvo reikiama ne šodniais, bet darbai. Tautos ir tėvynės meilė tiki Vaizganto visuomeninėje veikloje, ji trykštė trykštė iš kiekvieno jo raštų pulpo. Jis tos meilės skatinamas savo tautai, jos kilimui ir kultūrai yra viską pasaukojęs. Jis mirė beturčiu vienuoliu.

Austrijoje gyvenę lietuviai tremtiniai ne per seniausius susilaukė džiaugsmo įvykiu — spausdintų spaustinu leidinėliu *Tėvynėn!* Štai šio gana gražiai išleisto leidinėlio bibliografinė metrika:

Tėvynėn! Neperijodinis kultūros, meno ir literatūros žurnalas Nr. 1, 1946 m. vasario mėn. Zalgburgas (Glasenbach). Vyr. redaktorius — prof. Vincas Krėvė — Mickėvičius. Žurnalą leidžia Zalgburgu jaunųjų rašytojų kolektyvas (Duskytė, Alsbergas, Dambrava, Grincėvičius, Maršikis, Trakys), finansuojamas Eduardo Čiurkios. Spausdina Ernst Müller Zalgburg. Redakcija ir Administracija — Unrra Camp 12. Zalgburg-Glasenbach, 8 liet. bar. 3 kamb. Pargindas: Ais. red. Vyđ. Ant. Dambravos varđu leidimas Unrras ir Amer. karinės vadovybės židimas APO 411, 1946. 1. 14. Spaustuvinė neturint reikiama šrifto — žurnalas išleita be kai kurių ženklų. 2 pusl. iliustruotas.

Sio neperijodinio žurnalo įžangoje *Tėvynėn!* rašoma:

„Tėvynėn ne naujagimis — jis jau vienerių metų kūdikis, gimęs pereitų metų žiemą, kada eglutės žvakių murgėjime visų kėdžių stalo dalyvių veiduose ir širdyse buvo įrašytas tas vienas žodis ir vienintelis troškimas. Rinties minutę paskelbtas šūkis „Tėvynėn!“ liko motų visiems ateinančioms metams — sunkiems išievo metams. O dvylikos puslapių laikraštis, išėjęs pirmąjį numerį ta pati vakara, ne liko vien gražu prisiminimas. Mažas, bet patiręs jaunųjų rašytojų kolektyvas leido jį ir toliau. Žinoma, sąlygos buvo nedėkingos: bendradarbių nedaug teatsirdo, taigi medžiagos trūko, o pats spausdinimas buvo įmanomas tik per oro pavojus, nes tik tuo metu buvo galima vokišku šriftu mašinėlė išnuomoti. Maža to: spausdinimas buvo dešimty egzempliorių, išsiunčiamų į didesnius lietuvių susibūrimo centrus Austrijoje ir Vokietijoje, prašant, laikraštį perskaityti, siųsti toliau. Iliustracijos kiekvienam numerui buvo atskirai daromos, kiekvienas egzempliorius būdavo ir atskirai itaisomas, sudedant begalę reikalingų ženklų.“

Spausdinant šį leidinėlį, būta nemažai kliūčių: praedant sunkiai gaunamu popierium ir baigiant išsiunčijimu, bet visos buvusios nugalimos, nes darbas atskirai primins mūsų tėvynę, veržiamąsį jėn, pas varę ir nelaimėję

Vaizgantas medžiaginiai ir savo rekomendacijomis yra parėms tūkstantais savo tautiečių. Jis šimtais gabijų jaunuojujų yra padėjęs prasikinti kelią į mokslą ir meną. Jis, kaip niekas kitas Lietuvoje, mokojo džiaugtis jaunaisiais talentais, jų pirmaisiais kūrybos žygiais, juos paremdamas ir gindamas nuo piktos kritikos. Vaizgantas entuziastingai džiaugėsi kiekvieno mūsų kultūrinio gyvenimo reikškimu, kiekvieno kūrybinio blykstelėjimu.

Kol Vaizgantas buvo gyvas, jis mūsų visuomenės bene daugiausia bus imponavęs savo tauria asmenybė ir plačia bei įvairia visuomenine veikla. Jo kūryba, kurios jis yra palikęs daugiau kaip dvidešimt tomų, pradėta plačiau ir nuodugniau domėtis jam mirus. Apie Vaizgantą ir jo kūrybą jau esame sulaukę poros knygų, keliolikos didesnių studijų periodinėje spaudoje ir daugybę įvairių straipsnių straipsnelių. Iš Vaizgantui skirtų studijų matome, kad jo būta ne tik didelio visuomenės veikėjo, bet taip pat ir didelio kūrėjo, vieno žymiausių mūsų beletristų. Vaizganto kūryba idomi ir savo turiniu ir stiliumi. Jis savo kūryboje yra stipriausiai išreikšęs Lietuvos ūkininko siekimus ir dvasią.

Šiandien mes išplėsti iš savo gimtosios žemės, gyvename sunkius laikus. Su širdgėla prisimename savo netolimąją praeitį, su nerimu žvelgiamo į ateitį. Kas galėtų palengvinti mūsų skaudžią dailę? Susisieliojus mūsų šių dienų vargais vargiai ne kas užklyta mintis, kad mūsų šių dienų gyvenimas būtų daug lengvesnis ir šviesesnis, jeigu mūsų tarpe būtų daugiau vaizgantiskosios dvasios, besireikšiančios žviesios optimizmo, taurio idealizmo, altruistinio su artimo meile. Mes visi likimo iškūgtieji iš savo tėvynės esame nelaimingi. Stengiamės atiamosios laimės iluziją susidaryti savanauđikams. Daugiausia rūpinamės tik savo likimu, savo patogumais, savo įvairiais nekuliais reikalais. Pamirštame bendrumeniškumą.

Vaizgantas visą savo gyvenimą rūpinosi ir siejoosi tik savo tautos ir savo tautiečių reikalais. Ir jis didžiojo karo audros buvo išblikęs iš savo tėvynės, ir jis ketverius metus mynė erškėtuotus tremtinio kelius. Būdamas tremtinis, jis siejoosi savo tautiečių reikalais, ligėdamas savo tėvynės, kuriai brėkio laisvės rytas, padovanojo jai gražiausią savo kėinį „Pragiedulius“.

Vaizgantas savo ilgame gyvenimo kelyje su rado raktą į laimę. 1929 m. rugėžio 8 (20) d. savo lietasidėmities metu sukakties proga, jis vienam žurnalui su savo pavelsko užrašė: „Išleisdama laimės kitiems, pats laimingas tapau“.

Štai tikrasis kelias į laimę. Pabandykime ir mes juo šiuo sunkiu metu žygiuoti.

A. Merkells

Tėvynėn!

pasilikusius tautiečius. Ketvirtąjį numerį paruošus redaktorių aplankė Gestapo. Jis buvo iškėstas, tardytas ir sumintas. Kaitinamas nelegalus laikraštėlio spausdinimu ir platinimu. Išsiaiškinus, kad šį spauda neturinti politinių tikslų, redaktorių buvęs paleistas, nors dar via mėnesį Halleine ir Zalgburgu Gestapo tardomas. Laikraštėlis po to jau nebeįėjė...

Po 9 mėnesių pertraukos laikraštėlis vėl atgijo, kaip kultūros, meno ir literatūros žurnalas. Jo vyr. redaktoriūm — žymusis mūsų rašytojas prof. Vincas Krėvė — Mickėvičius. Jis pradėdamas leisti nuo 1 numerio.

Tėvynėn! yra išpausdinti šie eilėraščiai: Maironis — „Nebūtvėnki upės bėgimo“, Bernardo Brazdionio — „Našlaitėi“, Henrikio Nagio — „Mergaitė“, Gražinos Tulauskaitės — „Prie Alpių“, Horacijaus Nyko-Niliūno — „Poetui“ ir J. Seteknio — „Elgeta“. Mūsų tremtinių poetų poezijoj atspindinti savosios tėvynės ilgesys ir tremtinio vargai. Tos poezijos nuotaiką galėtume išreikšti šiuo Bernardo Brazdionio eilėraščio „Našlaitėi“ ketureiliu:

Žili kalnai padangė remia,
O ji tokia žema, žema,
O tu per avetimą su žeme
Eini tik vargą rinkdama.

Mūsų jaunieji literatai paprastai pirmuosius savo kūrybos bandymus pradeda vadinajama poezija prozoje. Tokių kūrinių mes turime ir *Tėvynėn!* Tai — C. Grincėvičiaus — „Ištrėmimo dienos“ (Maldą, Pilkieji nameliai, Iš gilumos), Aldonos Duskytės — „Ropintojėlis“, J. Seteknio savo straipsnyje „Ir brolis tarė tu ne mano brolis...“ ragina, kad lietuviai kiekviename lietuvių matytų savąjį brolį ir savąją seserį: „Tesudegina ir pavydo diegus“ (9 psl.).

8 puslapių žurnalo *Tėvynėn!* skirti V. Krėvės poemai „Dangaus ir Žemės Sūnus“. Šią didžiulę poemą Vincas Krėvė — Mickėvičius yra pradėjęs rašyti prieš keliasdešimt metų, bet, dars priėd Didįjį Karą, jos fragmentai buvo spausdinami įvairiais laikais įvairiuose mūsų žurnaluose. Dabar ji vėl pradėta spausdinti *Tėvynėn!* mes tesinio nekantrai laukime kituose *Tėvynėn!* numeriuose. Šios poemos *Tėvynėn!* pradėtas išpausdinti fragmentais vaizduoja naujo pasaulio prieaukį, Vėlkaamas vyksta Jeruzalėje. Pirmasis šio fragmento saknys labai būdingas ir mūsų likimui:

Stasys Santvares

Aušca

Tegu greičiau, o karalaitė,
Pabyra spinduliai iš tavo deimantų vainiko!
Tamsoj mes klaidžiojam, tarytum neregai,
Tamsa ir polėkis, ir širdis, ir laukus apniko...

Giliam sniege įklimo ratal,
Tiktai mirtis, mrtis, sukeldama audras ir vėją,
Po visą kraštą, po visą žemę —
Kvatomama ir žviegdama, tejojinėja!

Prie šalto židinio mes rymom,
Rytojaus tolumom mes žvelgiamo pro langą —
Ir laukiamo, ir ilgimės, ir klausiamo:
Kodėl pavasario varpeliai pagirų nežvanga?...

Te gervės grįžta vėl į gulbės,
Te parlekia paukšteliai į papievio gojų!
Ir Nemunas tegu sutrauko tą ledinį plieną,
Ir saulė tesudaina marias žiemkėnų, vasarąj!

Ak, ir vaikai tegu išbėga į pajūrį,
Te mūsų laivo vėliavos audra nuplėši netyko...
Tegu greičiau, tegu greičiau, o karalaitė,
Pabyra spinduliai iš tavo deimantų vainiko!...

„Buvo skaudūs ir sunkūs Dievo išrinktajai tautai metai: kraštų užplodo netikėtinų ir tikrojo pasaulio kūrėjų nepažįstamųjų minios.“ (15 psl.)

Tėvynėn! medžiaga parinkta nuotaikinga. Poroje vietų duoda (12 ir 22 psl.) Šventojo Rašto mintis. Leidinėlis iliustruotas. Jis gana kuklus. Mes linkime *Tėvynėn!* dažniau pasirodyti ir lankyti ne tik Austrijos, bet ir Vokietijoje esančius lietuvių tremtinius, pasiilgius savo mylimosios tėvynės.

A. Dangerutis

J. Zmuidzinis

Atkastas ištisas romėnų kapinynas

1940 metais vasarą buvo pradėti darbai šv. Petro Bazilikos kriptoj, vadinajoj Senojoje Grotoje, su tikslu ją praplešti bei geriau sutvarkyti palaidotų popiežių ir katalikų šeimų narių kapus. Tai atlikant, reikėjo to rusio girde nuleisti žemyn; ai darba baigiant, visiškai nelaikant buvo surasti romėniniai kapai. Ameninui Popiežiaus pagedavimu, tuo buvo pradėti archeologiniai tyrinėjimai, kuriuos vykdamo buvo atrastas ištisas romėnų kapinynas, kuriame tarp II amž. vidurio ir III amž. pabaigos po Kristaus yra palaidoti stambieji ir krikščionių kūnai.

Ryšium su tuo tik dabar žinomas garsaus Laterano muziejaus ir Katakombų inspektorius prof. Enrico Josi davė kiti platesnius informacijas apie sakytus kasinėjimus ir apie tuos tiek mokslui svarbius radmenis. Taigi, pasinaudodami ta medžiaga, nors trumpai pasipindinsime mūsų skaitytojus su kalbama kapinynu išdavomis.

Prof. E. Josi Ain pažymi, kad minėti darbai ir yra pirmintiniai sistematiniai archeologiniai kasinėjimai Vatikane po šv. Petro Baziliką ir jų pasekos turi labai didesnę istorinę reikšmę. Iš tikrųjų, šios kasinėjimų rezultatai įrodo, kad kapai, kurie buvo rasti įvairiomis stadijomis XVI ir XVII amž. Bazilikos statybos metu, nėra paskiri laidojimo atvejai, bet kad visas plotas, kurį užima Bazilika ir žemutinis po ją sluoksnius yra nuo žilos senovės reguliari laidojimo vieta. Be to, tai duoda žinių apie pirminį Vatikano kalvos vaizdą ir apie tuos sunkumus, kuriuos Konstantino Bazilikos senieji architektai turėjo nugalėti, statydami bažnyčią ant šv. Petro kapo; pagaliau tai kasinėjimų radmenys pakeičia spėjimus (supozicijas) apie vietą, kurioje, pagal padavimą, įvyko šventojo nukankinimas.

Atkastą kapinyną sudaro daugiau kaip dvylika mauzoliejų, pastatytų dviem gretasėmis, kurio dvi skiria siauras takas. Šių laidojimo kambarių fasadai didimi sunaikinti, bejeidiant pirmosios šioj vietoj pastatytos bažnyčios, Konstantino Bazilikos, pamatus. Išorinės mauzoliejų sienos yra pastatytos iš atidžiai sudėtų plytų ir turi tų būdingą ornamentiką, kuri vėliau buvo imituojama Renesanso periodo pastatuose. Pirmutinis mauzoliejus, einant iš rytų, yra kurio C. Popilius Herada ir viršum įėjimo esąs įrašas sako, kad mirusis vyras norėjo būti palaidotas „Vatikane, netoli cirko“. Antrasis mauzoliejus vaizduoja dviejų laikmečių ornamentiką: senesnioji, II a. vidurio — su urnomis kreatoriume sudėgintų kūnų liekanoms, vėlesnioji — su laidojimo kapais, iš kurių sveikaisiais išlikusius priklauso Diokleciano ir Maksimiano laisvojo žmogaus Aurelius Hermes'o žmonai Fannia Redempta.

Yra kiek reikšmingų smulkmenų, kurios sukelia bendro susidomėjimo. Šit viename mauzoliejuje yra įrašas, kuris liudija apie T. Aelius Tyrannus, t. y., apie imperatoriaus Titus Aelius Antonius Pius'o (138–161) laisvąjį žmogų, kuris buvo Belgijos provincijos finansų vyriausiu administratorium (commentarius provinciae Belgicae). Ogi, didžiuliuoju pretenzijungu mauzoliejus priklauso Caetono (Nukelta 6 psl.)

Prieš metus...

(Iš DP dienoraščių)

1945 m. balandžio 10 d., antradienis.

Vakar dar buvau darbe. Smarkiai skrido lėktuvai ir to trečdaliu dienos išsėdėjom slėptuvė. Nors kaimo nerū, bet gerai buvo — nereikėjo dirbti. Šiandieną sukako šeši mėnesiai, kaip tapau fabriko darbininku.

Nuo Vėlykų jau laukiame amerikiečių arba anglų, nes frontas pasiekė Tiuringijos ribas. Gefelyje nuolat girdimas patrankų gaudimas ir sprogių garai.

Šiuo metu esu komandiruotas į Sonebergą ir dirbu pas stiklorių Richter. Porcelano fabrikas dėl kuro stokos nutraukė darbą. Pas stiklorių darbas kiek lengvesnis ir aš tuo džiaugiuosi...

Šiandieną iš ryto, pasikabinęs su Levute, nutariau į darbą nebevykti. Dėl galimų oro puolimų, mieste jau buvo per daug pavojinga. Be to, už dienos ar kitos jau tikėjoms sulaukti kitų šeiminių...

Nutarta — padaryta. Šiandien į darbą nėjau, bet panorau dviračiu pavažiuoti į Sonebergą pasrvisėti iš Balio rūkalų.

Grįždamas iš miesto pergyvenau karštą lėktuvų puolimą krikštą. Apie 20 minučių tie Oberlandės ugnies raketos kabojaus nusivertę betonotūs upelio krantinės, nes pasitaikė atvira vieta ir lėktuvai iš kulikosvydių saudė netoli manęs.

Iš miesto smarkiu greičiu teišvažiuoju tik tuomet, kad lėktuvų puolimo pirmoji banga buvo baigta.

Grįžęs į Gefelį, Levutės neradau namie. Ji, bijodama pragarisko lėktuvų skridimo, buvo išbėgusi į laukus.

Sonebergas ir apskritys kaimai jau buvo fronto priartėjimo pavojuje. Miestas laukė pirmų kovos smagialų tankis.

Buvo pasakytas: kat artės prie Sonebergo „pancer-spici“, būsia sklabimas pavojus penkių minučių hanguojančia sirena. Mes tokios sirenos laukėme...

Grįžė iš laukų, su Levute nutarėme pasitraukti į Neuhauso mišką. Buvimas apgyventoj vietos, dėl nuolatinio lėktuvų dūzimo, pasidarė tiesiog šiurpalingas ir nebeapkendamas.

Iš miškų nurykome vėsiamiesiems namo dviračių ir pasimėgė kiti maisto. Buvo gana gražus ankstyvo pavasario oras. Čia lošim kortomis tūkstanti, šnekejojus, vėliau Levutė adė kojinės ir taip prabuvoom ilgį vakaro.

I aplinkines vietoves lėktuvai šaudė iš kulikosvydių ir keletoj vietų metėsi gaisrai.

Blizgantieji plieno pakučiai ypatingai atrodė išvalę miškus, tikėdamiesi, kad juose gali būti priešo kariuomenės. Lėktuvai, žinoma, neaplenkė ir to miško, kuriame mes lindėjome. Jie čia skraidė visai žemai. Buvo bent kiek baisoka...

Vietinio „tautos vėjo“ (Volksturm), kaip mes juos vadino, vyrai netoliese dirbo barikadoms gynyminiu nuo tankų. Jie užgrozdino rastaftin asfaltinį plentą Neuhaus — Schierschnitz — Soneberg. Mat, buvo pasiryžę šit būt „nepasiduoti“...

Vakare grįžę į namus, šeiminkams radome paniką. Jie traukė iš pasilėrės ūkio padargus ir vėlė tolyn. Ruošėsi gaisro atvejui.

Iš jų sužinojom, kad pirmieji amerikiečių kovos smagialiai jau pasiekė Neustadto miestą, o artilerijos švediniai siekia Sonebergą...

Atkastas ištisas romėnu kapinynas

(Atkelta iš 5 pusl.)

nii šeimai, kurios vardu primena turtingos jų kūrų liekanų urnos. Po šio kambario grindimis palaidota viena krikščionė, vardu Emilia Gorgonia, kurios kapo aknuo vaizduoja ją pasilenkusia, „turtuogių“ vandenį ir apraudojančią savo mylimąjį vyrą žodžiais anima dulcia.

Toliau eina egiptiškais motyvais ornamentuoti mauzoliejai: vieno tokio lubos ir sienos dekoruotos mozaika: tatal ir yra ankščiaušis žinomas mozaikos pritaikymo pavyzdys krikščioniškojo laidojimo mene.

Nesustodami ilgiau ties visa eile šitų laidojimo kambarių aprašymo, pastebėsim, kad yra didelė staigmena, jog nerasta po šv. Petro Baziliką nei Kaligulos ir Nerono cirko, nei via Cornelia, nors tatal garsūs cirkas ir tas kelias yra visų senosios Romos topografų nurodyti, kaip esą po Vatikano baziliką. Nėra jokios abejonės, kad pagal vyresniojo Plinio ir Tacito pateiktus liudijimus, cirkas yra Vatikano ploto ribose. Tačiau ankščiau minėtas C. Popilius Heralda'os epigrafas, padėtas viršum jo mauzoliejaus įėjimo, aiškiai rodo, kad cirko vieta nėra po Senajai Grota, bet, matyti, būna į pietus nuo jos. Kita vertus, idomu pažymėti, jog ilgiau buvo manyta, kad Konstantino mauzoliejaus architektai panaudojo cirko liekanas paremti tos bažnyčios trims pietinėms sienoms, tačiau užot tati patyruas, nasta, kad bazilikos pamatai čia tiesiog žemyn 35 pėdų gilumon, nuo dabartinio bazilikos grindu, nesutikdamai jokių cirko statybos pėdsakų.

Pats didysis restauravimo darbas dar nėra baigtas: jis apima ir viršum atkasto kapinyno naujų gelžbetoninių minėtoms kriptoms grindų statybą. Kai šie darbai bus baigti lankytojai galės įeiti iš lauko į kapus. Ten palaidoti šie garsieji popiežiai: Gregorijus IV (999), Hadrianas IV, Nikolas Kardo Riteris (1154—59), Nikolas III (1280), Bonifacas VIII (1303), Urbanas VI (1389), Inocentas VIII (1405), Nikolas V (1455), Julius III (1555), Marcellus II (1555), Inocentas IX (1591), Inocentas XIII (1722), Pijus VI (1799), Benediktas XV (1922) ir paskutinis popiežius Pijus XI.

Naktį nutarėm nemiegoti. Su mažomis pertraukomis buvimo kambarį, ligi ryto išbuvom lauke. Ilgesni laiką su Levute sėdėjom pamisikėj ant suoliuko. Sėdėjau prie plento, kuriuo kasdieną vykdavau į fabriką.

Naktis buvo šaltoka, tačiau su savotiškais romantikos atspalviais. Danguje švietė milijonai žvaigždžių, Sonebergo kryptį raudonavo gaisrų pavaištas, o kiek toliau gaudė savotiška patrankų muzika.

Viskas buvo panašų į šiurpulingą sceną. Kažkur tolimoj girdėjosi balsu raudandčios moteriškos aimanos. Jos klaukus šauksmas aidėjo kalnuotais Tiuringijos laukais...

Gaila buvo degančio žmonių turto ir žūstančių nekaltų gyvybių. Tačiau, iš kitos pusės reikalą apgalvojus, teko prieti kitokios išvados.

Kito kelio naciams palaukti nebuvo. Jie pirmiausia siekė visą pasaulio užvaldyti, o dabar, baigdami savo dienas, nutarė nepasiduoti iki paskutinio kraujo lašo...

Pagalvojus prisimeni, kiek jie pridarė žalos Europos tautoms, jų tarpe ir Lietuvai. Kiek ir mūsų tautos elito yra žuvę nuo jų jankų ar dar tebekęsias nacių konclageriuose...

Rytą, pasiėmę mažus savo turto ir maisto išteklius, nutarėm iš Gefelio pasitraukti.

Balandžio 11 d., trečiadienis.

Vos prašvitus, apkrėmėme dviračių čemodanais, kuriuose buvo reikalingiausi daubraižai ir šiek tiek maisto, jau buvome gretimo miško pakrašty.

Čia ir prasidėjo laukimas. Laukėme, kaip praeis fronto šturmas ir kokius padarinius jis atneš iš Tiuringijos vietelė.

Amerikiečių atžgiuogianau laukėme nekantraudami, nes vokiečių laikysena „auslenderių“ atžgiu jau buvo nebeapkendama. Jie, priėję liepto galą, stengėsi kaltinti užsieniečius.

Prodižioje, kaip žinome, jie stengėsi kuo daugiau prisigaudyti ir prisivėžti iš užsienio žmonių vergiškoms darbams, o vėliau eadė kurti pasakas, kad dėl užsieniečių jie gėlį ir karą pralaimėti. Eas užsieniečiai jau turimus maisto išteklius „suėsis“ ir jie nebeužteks kariuomenei išmaitinti...

Dar vokiečių „galybės“ laikais, gerai žinome, kad mažam Lietuvos kraštui buvo nustatyta duoti 100.000 darbininkų. Tam tikslui žmonės net bažnyčiose buvo gaudomi. Dabar, matydami batus pralaimėjimą, jie eadė laikoti kaltininkų tų pačių darbo vergų — užsieniečių asmenyse...

Vietinis Gefelio birgumeisteris Elchborn, pritraukęs ranka invalidas ir labai mažo išsilavinimo žmogelis, kaip partinis amuo, jau buvo priėjęs visiško pasitumo ribas.

Nors Gefelyje mes buvome tik viena šeima lietuvių, bet jie nebegalėjo į mus žiūrėti, tartum į daug blogą jam padariusius asmenis.

Karta nuėjau prašyti, kad patvirtintų pareikšimą darbo batams gauti. Su manimi jis visai nekalbėjo, o jo arogantiška laikysena paskaitavo man kuo greičiau iš kabineto išsineštinti.

Pareikšimas liko nepatvirtintas ir batų negavau. Nors darbo vergų dirbav jų pačių fabrikė, bet avalynę baigiaus nešioti ta pačia, kurią dar iš Lietuvos atiseviau...

Beisiklausant nuolatinės patrankų muzikos, slinko nuobodų diena miške. Lėktuvai be persto burzgė viršum galvų ir dažnai kaudė sėrjomis aplinkinių kaimų kryptyse. Soudė ir mano darbovietės Neuhauso fabriko pusėje. Taip norėjosi, kad lėktuvų ugnis nepalietų privižiū nekaltų žmonių būrų, bet norėjosi, kad sugriautų ta fabriką, kur užsieniečių tiek vergu padėta, tiek asarų ir prakaito liūlieta, bedirbant kasdieną po 12 valandų vergiškoms darbams... Bet fabrikas vis dėlto liko nepalastas...

Turkijos rūpesčiai

(Atkelta iš 3 pusl.)

vadovaujama buv. Atatürko paskutiniojo ministro pirminko Celal Bayer, kuris laikomas genialiu ekonomistu. Už jų visų buriuojasi jauni politikai, kurie aiškiai simpatizuoja Graikų EAM ir Tito Frontui, reikalaudami socialinių reformų ir naujo užsienio politikos kURSO. Siems marksistams vadovauja koks garsus Istambulo gydytojas, jų darbas vyksta daugiausia pogrindyje.

Turkija nori taikos

Neįjūdus vanduo pradeda judėti. Turkija stovi prieš naują įvykių slenkstį: viduje jau reikia nedelsiant praveisti Atatürko socializacijos planus, sukurti politinę laisvę, sutarkyti eki. O užsienio politikoje? Šiandien Turkijos valdžia yra aiškiai uždraudusi viešai pasireikšti inteligentijos ir jaunomenės judėjimui, reikalaujantiems gražinti turkiškai kalbančias turkas. Niekas nekaltai apie turanišką judėjimą. Turkija nedomina nei Krimas, nei Kaukazas, nei Turkestanas. „Norime taikos ir išlaikyti Turkijos suverenumą“ — pareiškė Ismet Inönü.

Be jau čia nebeužtenka vien gerų norų ir sugėbėjimo laivuoti. „Trys didieji“ vienu metu gal pakeisti šios šiandieninė padėti arba pagelbėti šios planus įgyvendinti. Turkija gerai pažįsta savo vidaus silpnumą, bet taip pat žino ir savo tarptautinį svorį. Nuo atščių ir grumjančių straipsnių Pradžoje iki „Missouri“ salvių kelias ilgas — yra kas pasirinkti.

Z. Ubr.

Pavakariop kiek apstojo lėktuvų užimas ir patrankų muzika. Levutė pasiūnėia į Gefelį, kad surinktų kiek žiūrėti. Mifke ji viena liki bijojo. O tankų smagialiai gal Sonebergą pasiekė...

Po valandos Levutė grįžo be aiškių žinių. Eas šeiminkiniai pyksta, ko mes iešime ir miška, ir kalbėti vieta nenori. Jų pakalėkė, Lietuvis žemę išaugusi ir išbuvojusios vokiečių — repatriantų „Frau K.“... taipogi vaikštant apsiavėrusi ir pilna pagiejos prieš visą pasaulį dėl žūstančios vokiečių galybės. Pastaroji taipogi nieko nepasakė dėl fronto padėties.

Esamoji nežinia vėl kiek inėdė nerimo į mūsų širdis. O Dievas žino, kol tas viskas tęsis. Gal užtruks ir ligi savaitės...

Likome nakvoti miške. Levutė visai negalėjo užmigti ant drėgme ausuojančios pavarasio žemės, nes neįprastas „hotelis“ dar ir taip kėlė įvairių nerimų jos vaizduotėje.

As kiek snaužiau, bet kieta žeme smarkiai atspaudė šonus. Susilau. Naktis buvo tyli. Frontas taip pat atrodė miegojo. Tik prieš ankštų rytą vėl prasidėjo patrankų kanonada.

Sivų garsai vis artoje ir artoje. Tas mus kėlė bent kiek baimės, bet tuo ir ramino. Kuo greičiau — tuo geriau, o šioji audra vistiek turės praieiti...

Balandžio 12 d., ketvirtadienis.

Bėstant Levutė palikau mišką, o aš patraukiau į Gefelį. Norėjosi pamankštinti nugultus šonus ir bent kiek sušilti, nes jaučiausi smarkiai sutalęs. Be to, stėrėnos jaučiausi bešeiminkinukų reumatizmas...

Ties paštu pastebėjau susigrupavusią žmonių minią. Jų tarpe daugiausia buvo moterys ir visos su piškiais ar su kivilais.

— Vėl „niemėlai“ kokius velnius sugalvojo — pamąsaija su vienas. Kas žino, gal dar per mažai jiems pasirodė padarytų barikadų...

Tačiau čia mano buvo kiek apsirasti. Nedrąsiai prisilinės prie „Frau K.“... paklausiau, kur jie žmonės buvo, ar rengiasi eiti. Ji man pasakė, kad jie buvo ant Neuhauso plento išvėrtę barikadų, nes eja bijo, kad frontas čia neapsistotų ir nusidengtų jų kaimo. Tačiau valdžia įsakiusi barikadas sutarkyti kaip būdus.

Ji neįmaniti, kuo tas viskas baigsis... Po to nuėjau į kėpyklą, pamėginti gal duonos gausiu. Iš trečio žimo duonos kėpalėlių vis dėlto gausiu. Nors kėpalė būvau labai nedrągus, tačiau žvilgsniais palydėtas už lindami į akis tokiu laiku.

Grįžant iš kėpyklos, teko eiti su sena, diržėjusia repatriante, Lietuvos vokiečių K.... motina, Frau H.... Jai liejos per veidą asaros. Kai linguodama galvą man porino:

— Baigėsi mūsų aukainės dienos. Dabar Dievas žino, kaip bus. Atels amerikoni — viską atims, išpės ir iš pirmos dienos bus baigas...

Man tpypinis veržėsi po lūpas ir taip norėjosi pasakyti, nors nutylėjau.

Nebijok, amerikiečiai iš ubago skarmalų neims. Neatims ir tavo turto kabutės...

Grįžęs į mišką, Levutė pabuvojo „graudžius H....“ verksmu, tai ji buvo graūas juoko. Gefelyje sužinojau, kad amerikiečių frontas eadė netoli Heubisch, tati buvo nebetoli ir Sonebergas. Staigus fronto artėjimas mums kėlė ir baimės ir džiaugsmo.

Pavakari apstojo skraidė lėktuvai, o artilerijos šūviai jau sėkė toli už Sonebergo esančius Neuhauso kalnų tarpeklius. Išėjome iš miško pasivažiuoti. Žvelgdami į Gefelį, pastebėjome, kad prie visų namų plėvėsuoją baltos vėliavos. Supratome, kad Gefelis išvenčia „pergalės“ švente...

Grįžome į namus ir čia sužinojome, kad Sonebergas pasivadė be kovos. Jo pavyzdžiui pasėkė ir apskritys kaimai bei miesteliai. Linksmas buvo, kaip niekadoms...

Ieinančius į Gefelį mus pasitiko vokiečiai, atbėgė iš vakarų, kurių irgi jau buvo įgijęs toks gyvenimas ligi kaulų. Ji džiaugsmingai mums pranešė:

— Amerikaner sind schon da...

Po kaima vaikščiojo augaloti, raumeningi amerikiečiai kariai, kurie buvo ginkluoti automatiškais ginklais ir nerispejingai kažką kramtė.

Mūsų džiaugsmui nebuvo galo. Tačiau buto šeiminkiniai buvo be galo piktai. Nors mes nieko blogo jų adresu nelindėjome, bet jie buvo Frau K.... suintriguoti, kad būk mes asmenikali nusistatė prieš juos ir t.t.

Taip sulaukėme balsaus košmaro pabaigos ir išsilavinimo iš vergiko darbo jungo...

Pranys Alšėnas

Čiurlioniečiai papildė savo eiles

Beisirodiančiam tolesnėms kelionėms su nauja programa „Čiurlionis“ Meno Ansambliui papildyti kviečiami su geriais balsais pirmieji tenorai, tautinių šokių šokėjai ir visų balsu solistės ir solistai.

Balsams patikrinti prašoma atvykti į Ansamblio būstinę Dettingen (Erms), Königshöhe, Kr. Ruitlingen.

Grįžta Italijon

Roma praneša, kad iš Naujorko į Milaną atvyksta garsusis italų dirigentas Arturo Toscanini atidaryti operos sezona Milano La Scala operejo. Toscanini buvo palikęs Italiją, protestuodamas prieš Musolinio režimą.

We Learn English

Laisvas anglų kalbos kursas „M. K.“ skaitytojams

The Fifteenth Lesson — Penkioliktoji pamoka

Nors Vėlykų šventės jau pasibaigė, bet palikėm šitandien apie jas, kad prisimintumėm, kaip mes jas praleidom. Neužmirškime ne mažos priešvėlykšinės šventės „Good-Friday“ (gud fraidai) — Didžiojo Penktadienio. Dauguma pupils, tur būt, buvo bažnyčioj ta dieną. „The church“ (cerė) — bažnyčia. „To go to church“ — eiti į bažnyčią. Ta pačia proga prisiminkime netaisyklingąjį veiksmažodį eiti — „to go, went, gone“ — eiti. Anglai paprastai nesako „I went to church“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“.

„I went to church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“.

„I went to church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“.

„I went to church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“.

„I went to church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“.

„I went to church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“.

„I went to church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“.

„I went to church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“.

„I went to church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“.

„I went to church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“.

„I went to church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“.

„I went to church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“.

„I went to church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“.

„I went to church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“, bet „I am in church“ — „aš buvau bažnyčioj“.

Mes ieškome savųjų

Šiame skyriuje ieškome skelbimai dedami pagal jų gavimo eilę. Už skelbimus imamas mokėtis po 2.—RM už kiekvieną pateiktą asmenį. Šis mokėtis reikia siųsti Redakcijai kartu su skelbimo tekstu. Redakcija praso visus laikraščio skaitytojus atidiekti sekti visu šio skyriaus skelbimus, ir, turint kokių žinių apie bet kurį iškomąjį, nedelsiant atsiųsti laišku ieškantįjam. Už šią pagalbą visi ieškantįjį vardu nuodėrdiai dėkojame.

839. Stat. stud. Balyas Juozas, gyv. Hamburg. Deutscher Ring, prašo atsiųsti: stud. arch. Balyas Placda, mok. Balyas Ona, Uriaus, Milinovičiū Adolfa, stud. stat. Budriavičiū Jona, stud. stat. Čeponi Prana ir kitus pažįstamus.

840. Rederis Eduardas iš Zella-Melio, ieško Jukūno Andriaus iš Mazos Vargulos Langensalza ap. gyv. vieta: Dragahm Lageris prie Dannenberg.

841. Štapa Vincas, gyv. Tolk bei Schleswig, Lietauisches Lager, ieško vaikų Šuipų Vlado ir Onos.

842. Raškauskienė Marija, gyv. Tolk b. Schleswig, ieško savo vyro Raškausko Boleslovo, Raškauskų: Kazimiero, Jono ir Uriaus.

843. Lemkis Martynas, gyv. Oxford (Dragahm), Kr. Dannenberg, Lietauisches Lager, ieško savo žmonos Lemkienės Jadvogės, dukters Lemkaitės Lydijos ir švogerio Rukūvių.

844. Atkūšinas Alfonsas, gyv. Blomberg, Kr. Detmold/Lippe, Lietauisches Lager, ieško Cipkaus Petro, Janūkaitės Marytės, Kulvietės Onos ir kit.

845. Mačiulaitis Vilius, gyv. Alt-Garge, Kr. Lüneburg, ieško giminių bei pažįstamų.

—
Lietuviai gyvenantieji Rad-Behburg (Hann.), UNRRA Hospital Team, ieško:

846. Komaras Mykolas — brolio kun. Komaro Zigmo ir pažįstamų

847. Linka Kajetonas — giminių ir pažįstamų.

848. Pranskevičius Vilius-Rudolfas — pažįstamų.

849. Putna Jonas — notaro Rimšos ir pažįstamų.

—
Lietuviai, gyvenantieji Lehrte, Churchill Camp, ieško:

851. Pranevičius Antanas — brolio Pranevičiaus — Pranešo Stepo ir kitų pažįstamų.

852. Serapinas Petras — pažįstamų.

853. Levinskas Juozas — giminių ir pažįstamų.

854. Gabrieliūsis Feliksas — giminių ir pažįstamų.

—
855. Bložs Petras ir Vladas, gyv. Wiesbaden, Lietauisches Lager, ieško sesers Bložytės — Lisekienės Veronikos.

856. Sliajš Stasys, ieško brolio Sliažio Eugenijaus, Pranešni Spu Jonui, (13a) Weiden (Obpf.), Lerchenfeldstr. 11.

857. Bukevičius Antanas, gyv. Dillingen/D., Lietauisches Lager, ieško savo žmonos Bukevičienės Augustinos, Gurecko Antano, Diklo Edvardo ir Statkaičės Valės.

858. Čijūnėlis Jonas, gyv. Regensburg, Ganghofersiedlung, Karl-Lafore-Pl. 1, ieško sūnaus Jono-Vytauto.

859. Blolevis Vaidimas, gyv. Wiesbaden, Lietauisches Lager, ieško giminių ir pažįstamų.

860. Pocius Jonas, gyv. Dillingen/D., Lietauisches Lager, ieško sūnaus Pociaus Vytauto.

861. Vaičys Jonas, gyv. Schweinfurt, Lietauisches Lager, ieško Matijošaitio Vytauto.

862. Mikaitienė, gyv. Hamburg, D.P. Schmalenbeck, ieško savo vyro Mikaitio Petro.

863. Dilišinas Aleksas gyv. Augsburg-Haunstetten, Flachstr. Nr. 26, ieško savo tėvo Dilišino Jono brolių Dilišinių Vlado ir Petro.

864. Stimukonienė Sofija, gyv. Hanau, Lietauisches Lager, ieško Ekerienės Barbaros, Vėterisko Prano ir kitų pažįstamų.

865. Hornaitė Alma, gyv. Ansbach, Lietauisches Lager, ieško Bilevičiaus Juozo.

866. Mazūras Balyas, gyv. Lübeck, Finkenstr. 1, Lietauisches Lager, ieško brolio Mazūro Alekso artimųjų bei pažįstamų.

867. Račianas Ignas, gyv. Seligenstadt b. Würzburg, Lietauisches Lager, ieško brolio Račiano Zigmo.

868. Rapalavičius Antanas ieško brolio Rapalavičiaus Petro ir sesers Žulpienės, Pranešni Burdžiū Jozui, gyv. Eichstätt (Bay.), Leonrodpl. A. 19.

869. Škibinaišas Stasys, gyv. Meerbeck, Kr. Stadtahagen, Lietauisches Lager, ieško Škibinaišienės Michailinos, Turlos Antano, Bruzgos Petro ir Guntojo Kazio.

870. Barmas Ksaveras ir Barmienė-Kavaliuskaite Ida, gyv. Wunsiedel, Hornschuchstr. 82a, ieško Barmas Henriko su šeima, Stankevičienės Kleros su šeima, Mačiulaitių Reginos su šeima ir kitų giminių bei pažįstamų.

871. Grigaliūnas Balyas, gyv. Wunsiedel, Lietauisches Lager, Hornschuchstr. 82a, ieško brolių Grigaliūnų Stasio ir Vlado bei kitų giminių bei pažįstamų.

872. Rumša Adomas, gyv. Dillingen/D., Lietauisches Lager, ieško dipl. ekonom. Venclovo Juozo-Vytauto.

873. Juknaitė-Laurinavičienė Marija, gyv. Ravensburg, Herrenstr. 41 (Lietauisches Rotes Kreuz), ieško brolių Juknų.

874. Zvalauskas Jurgis, gyv. Dillingen/D., Lietauisches Lager, ieško Bakūno Petro, Jančės Antano, Kluko Kazio, Jankausko Juozo, Ramoškos Petro, Špokevičiaus Antano ir kitų giminių bei pažįstamų.

875. Laguckienė Aleksandra su dukterimis Regina ir Birute, gyv. (14) Göppingen, Hohenstaufenstr. 27, ieško giminių ir pažįstamų.

876. Valandinas Aleksandras ir Jonas, gyv. Lübeck, Finkenstr. 1, ieško savo žmonų Vilhelmos ir Melanijos su vaikais.

877. Benediktavičius Antanas, gyv. Stuttgart, Luisenstr. 2, Baltic Camp, ieško giminių ir pažįstamų.

878. Dabrilienė Marija, gyv. Stuttgart, Luisenstr. 2, Baltic Camp, ieško Asmonto Kazio, s. Kazio.

879. Ignatavičius Stasys, gyv. Seligenstadt, Lietauisches Lager, ieško brolio Ignatavičiaus Jono, sesers Ignatavičienės Luicijos, Biliūnaitės Erikos ir kitų giminių bei pažįstamų.

880. Rožėnas Jonas, gyv. Seligenstadt, Lietauisches Lager, ieško savo žmonos Rožėnienės Zofijos, giminių bei pažįstamų.

881. Niecs Karys, gyv. Seligenstadt, Lietauisches Lager, ieško dėdės Stankino Prano su šeima, kitų giminių ir pažįstamų.

882. Šarliauskas Albinas, gyv. Seligenstadt, Lietauisches Lager, ieško giminių ir pažįstamų.

883. Cvilikas Aleksandras, gyv. Seligenstadt, Lietauisches Lager, ieško Degučio Antano, Jurevičiaus Kazio ir brolių Cvilikų Stasio ir Antano.

884. Bielskis Petras, gyv. Hamburg, Fischbeck-Lager, Lietauisches Gymnasium, ieško brolio Bielskio ir pažįstamų.

885. PFC Polmanas Antanas, 3 Army 63 Traffic Reg. Bn. Rosenheim (Obby.) arba ardoms Amerikoje: 627 Washington Ave. Waterbury 21 Conn USA, ieško tėvo brolio Polmano Antano iš Lietuvos, gyv. Stakioše, Girkaly.

886. Giminsis ieško Verbičko Stasio. Pranešti Memmingeno Lietuvių Komitetui, Memmingen, Hirschgasse 1.

887. Mališkauskas Ciprijonas, gyv. Lager Dragahm b. Dannenberg (Elbe), ieško sūnaus Mališkausko Jurgio.

888. Stravinskis J., gyv. Freiburg i. Brsg., ieško Jukulnėvičiaus Juozo.

889. Mikolajūnaitis Nijolė, gyv. Freiburg i. Brsg., ieško Stančkaitės Bites.

890. Mkt. Banionis P., gyv. Kirchheim-Teck (Württemberg), ieško mkt. Sliažio Stasio.

891. Grabauskas Klemensas, gyv. Kirchheim-Teck (Württemberg), ieško brolio Grabausko Jurgio, kaip kalinio 1944. VII. 9 išvežto į Vokietiją.

892. Ciešnas Karolis, gyv. Unterlengen-Teck, Kr. Nürtingen, Albst. 6, ieško Pabedinskio Antano, Grišo Povilo, Matušio Martyno, giminių ir pažįstamų.

893. Pajūnija Vytautas, gyv. Schwenningen, Bärenstr. 4, Kr. Rottweil, ieško Norkaus Alfonso, Griškio Kazio ir kitų giminių bei pažįstamų.

894. Griekaus Vladas, gyv. Dillingen/D., Lietauisches Lager, ieško Dr. Norkaus Stepo, agr. Tvarono Jono, Prišiginto Vlado, Burko Ipolito ir kitų giminių bei pažįstamų.

895. Šepkus Bronius, gyv. Mühlroth (Inn), Eichfeld, Lietauisches Lager, ieško pusbrolių Šepkaus Stepo, Anilino Kazio, sesers Šepkaitės Angelės tėvų ir pažįstamų.

896. Petrušaitis Zofija, gyv. Mühlroth (Inn), Eichfeld, Lietauisches Lager, ieško tėvų sesers Petrušaitės Antosės, Ežerskio Kazio, Ežerskaitės Juzės.

897. Kiezeliš Teodoras, gyv. Diepholz b. Bremen, Camp A. Barrack 35, ieško keturių brolių, seserų, tėvo ir žmonos.

898. Naruševičius Marijonas, gyv. Watenstedt, Wahnheim 2/3, ieško brolio Naruševičiaus Antano.

899. Rinkevičienė-Pikėlingaitė Matilda, gyv. Münster-Muna b. Dieburg in Groß-Hessen, ieško savo vaikų ir giminių.

900. Gurinskaitė Magdė, gyv. Hamburg-Neugraben-Fischbeck, Lietauisches Lager, ieško tėvų Gurinskų Magdės ir Petro, seserų Gurinskaičių Adės ir Teresės ir švogerio Barkausko Prano.

901. Odau Anelė, gyv. Hamburg-Neugraben-Fischbeck, Lietauisches Lager, ieško savo vyro Odau Emilio ir sesers Majienės Agotos.

902. Ufarias Juozas, gyv. (24) Buxtehude, Kr. Stade, Harburger Str. 14, Lietauisches Lager, ieško brolių Ufarių Prano, Klemensas, Antano ir Vlado.

903. Pažereckienė Stefa, gyv. (24) Buxtehude, Kr. Stade, Harburger Str. 14, Lietauisches Lager, ieško savo vyro Pažerecko Prano.

904. Mačiaitienė Teklė, gyv. (24) Buxtehude, Kr. Stade, Harburger Str. 10, Lietauisches Lager, ieško savo vyro Mačiailio Antano.

905. Stankaitienė Ona, gyv. (24) Buxtehude (Kr. Stade), Harburger Str. 10, Lietauisches Lager, ieško savo vyro Stankaičio Prano.

906. Juodaitis Pranas, gyv. (24) Stade, Harburger Str. 25-14, ieško kun. Barčailio Simono.

907. Gasparaitis Bernardas, gyv. (24) Stade, Harburger Str. 25-14, ieško brolio Tekos Gasparčailio Alberto.

908. Mikalauskas Jonas, gyv. (24) Buxtehude, Kr. Stade, Schillerstr. 10, Lietauisches Lager, ieško Rimašausko Jono, buv. Stuththof konc. lagery. Žinantieji ka nors apie jį prašomi pranešti.

909. Elmūtis Pranas, gyv. Schweinfurt, Lietauisches Lager, ieško dukters Elmūtės Stasės, sūnaus Elmūčio Stasio ir Almonaičio Prano. Žinantieji ka nors apie jį prašomi pranešti.

910. Gladutytė Grasilda, gyv. Wiesbaden, Gersdorfskaserne, Lietauisches Lager, ieško motinos Gladutienės Jadvogės ir Kačionio Romualdo.

911. Zemeckis Vincas, Kempten, Salzstr. 17, ieško Makaravičiaus Vinco.

912. Teimajeris Rudolfas, gyv. (20) Wieckenberg, Kr. Celle, Schule, ieško menininko Kairo Antano.

913. Marengolė Liudvikas, gyv. (3) Barnin über Crivitz, Kr. Schwerin, bei W. Ahrens, ieško savo šeimos.

Veda N. Cirtaus

SPORTO ŽINIOS

Bavarijos krepšinio pirmenybės

Ne per seniai pasibaigė Bavarijos krepšinio pirmenybės, kuriose, kaip žinome, dalyvavo dvi lietuvių komandos ir laimėjo abi pirmąsias vietas. Lietuviai parodė visą klasę aukštesnį žaidimą ir šimtinėmis pasekmėmis pamokė vokiečius, kaip žaisti krepšinį. Dalyvavusios komandos vietomis taip pasidalino: 1) Lietuvių I (Kemptenas) — be pralaimėjimų, 2) Lietuvių II (Miunchenas) — 14 laim., 2 pralaim., 3) Latvai — 12 laim., 4 pralaim., 4) Schwaben — 9 laim., 7 pralaim., 5) M.T.V. 79 — po 8 laim., ir pralaim., 6) Estai — 7 laim., 9 pralaim., 7) Schwaben (Augsburg) — laim., 10 pralaim., 8) Turnebund — 2 laim., 14 pralaim., ir 9) Jahn — 0 laim., 16 pralaim.

Augsburgas — Miunchenas 5:4

Pereitą sekmadienį Miunchene buvo vokiečių stalo teniso rungtynės, kurias laimėjo Augsburgas 5:4. Pažymėtina, kad Augsburgu rinktinėje žaidė ir trys lietuviai stalo tenistai: Gerulaitis, Melius ir Tėvelis, kurie pasirodė labai gerai. Atskirų susitikimų pasekmės šios: (Augsburgas pirmą) Brumeier — Mauritz (Vok. meistris) 1:3, Gerulaitis — Dr. Rosinus 3:1 (idomausios rungtynės, kur Gerulaitis, puikiai gindamasis, įveikė dr. Rosinus 3:1), Szabo — Stricker 1:3, Melius — Hopflicher 3:0, Tėvelis — Labowski 3:1, Schiel — Allwein 3:0. Dviejų: Melius, Tėvelis — Rosinus, Stricker 1:3, Szabo, Christ — Mauritz, Hopflicher 3:1, Gerulaitis, Schiel — Labowski, Allwein 2:1.

Latvių krepšinio turnyras Würzburgėje. Š. m. balandžio mėn. 5—8 d. d. Würzburgėje įvyko Vokietijoje gyvenančių lietuvių sportininkų krepšinio turnyras, kuriame dalyvavo 12 pažėgiusių lietuvių krepšinio komandų. Turnyro krepšinio rungtynės buvo gana aukšto lygio, ka rodo ir atskirų rungtynių rezultatai, o be to, visi gerai žinomi, kad lietuvių krepšinio žaidimo klasė yra labai gera. Atsimename dar tuos laikus, kai Lietuva — Latvija tarpvalstybinės krepšinio rungtynėse lietuvių krepšininkai mūsų rinktinę „atstakytavo šimta“. Daug darbo ir pasiryšimo turėjo ištėti mūsų krepšininkai, kol galėjo stoti kovon kaip lygūs su lygiais. Tas ir buvo pasiekta, nes paskutiniu metu mūsų krepšininkai jau ir įveikėdavo latvius.

Turnyras buvo vedamas dviejų minusių sistema ir nugalėtojai (Würzburgio krepšinio komanda pasekmė 25:22 (11:15). Würzburgio komanda žaidė: Blicavs F. Blicavs V. Lerchs

910. Gladutytė Grasilda, gyv. Wiesbaden, Gersdorfskaserne, Lietauisches Lager, ieško motinos Gladutienės Jadvogės ir Kačionio Romualdo.

911. Zemeckis Vincas, Kempten, Salzstr. 17, ieško Makaravičiaus Vinco.

912. Teimajeris Rudolfas, gyv. (20) Wieckenberg, Kr. Celle, Schule, ieško menininko Kairo Antano.

913. Marengolė Liudvikas, gyv. (3) Barnin über Crivitz, Kr. Schwerin, bei W. Ahrens, ieško savo šeimos.

Naujos aviacijos

(Atkelta iš 4 pusl.)

norės pasiekti pajūrį ar provinciją. Sikorskis netikl, kad jie būtų naudojami nusileisti ant stogų, tiksliai apgyvendintose kvartaluose. Jis mano, kad jie galės pasiekti miestų centrus ir aktyviai atkurti vandens keliais, pav. Temze Londone ir Maltidpami kelivis visai saugiai, kad ir prie Vestminsterio tiltų.

Mr. Sikorskis pilnatais papasakojo, kad normalų lėktuvų pilotams reikia tik 5 papildomų skridimo valandų su instruktoriumi ir 10 val. savarankiškai pasitrenuoti, kad jie taptų geriausi S-51 toeriais. S-51 saugumo atžvilgiu yra lygiai toliaus, kaip ir kiekviena mašina. Bet atityje jie taps populiariais, nes pilotai yra laiko pagavoti, apsiprasti prieš nutupiant. Tirstame rėke pilotas turi galimybę leisti žemyn metras po metras, ligi jis įsitikins ir patenatys, kad pasirodys saugia nutupimo vieta. Normaliai jis gali tūpti 160 km/vl. greičiu ir jam negresia pavojus. Priėmimo atveju, jis turi gproti pasikabinti ore ir pagavoti, — baigia savo išvadą žmogus p. Sikorskis.

Straipsnio autorius savo išvadą žmogus baigia pripažindamas, kad britai šioje srityje yra dviejais metais atsilikę nuo USA avioteknikos. Tai įvyko todėl, kad britams buvo patarta šiuos bandymus atidėti pokario metui. A.B.

Pranešimas

Š. m. vasario mėn. 16 d. mirė 66 metų Agta Vižinienė, gyv. Kybartuose. Gimėnės gali kreiptis į: Almenfeld Lager, bei (16) Gernsheim, Kreis Groß-Gerau.

Padėka

Ponui Br. Keturakiui, p. p. broliams Bakūnams, p. J. Budrevičiui, Liubeo ir Hanau stovyklų sportininkams, padėjusiems mano žmogui ir man gydančiam ligoninėje, nuodėrdiai dėkoju.

Arturas Canfeldas

(visi lietuvių valstybinės krepšinio rinktinės žaidėjai), Rings, Poltroks, Bernai ir Grieze. Ingolstadt Vitol, Šulo (ab valst. rinkt. žaid.), Raps, Simsons, Janševskis, Peluda ir Altrautas.

Trečioje vietoje liko Ealingeno krepšinio komanda, IV v. — Ambergas, V—VI v. pastalidne Lauringenas ir Marktredvicas, VII — Hanau.

Kitų susitikimų pasekmės šios: Ingolstadtas — Ambergas 23:21 (13:15); Hanau — Ambergas 24:44 (12:19); Lauringenas — Kaselis 45:31 (23:12); Lauringenas — Ambergas 21:49 (14:29); Lauringenas — Fischbachas 36:31; Lauringenas — Ingolstadtas 24:44 (20:17).

Trumpos žinios

● Pereitą sekmadienį Glasgove buvo vienos idomausios futbol rungtynių Anglija — Škotija, kurias po septynių pralaimėjimų prie Anglija tradicines futbol rungtynes sunkiai laimėjo Škotija 1:0. Visą rungtynių aikštę Škotijos rinktinė buvo persvarė ir tik paskutinės minutės pasiekė nugalėtojų Anglijos futbol rinktinės vartininkai Swifta, kuris buvo vienas geriausių žaidėjų aikštėje.

● Tarpvalstybinės futbol rungtynės Austrija — Vengrija Vienoje prie 55.000 žiūrovų baigėsi 3:2 Austrijos naudai. Pirmame kėlinyje Austrija Szikos įvarė veda 1:0, bet tuos Austrijos Deckeris išlygina 1:1. Tas pats Szikos, kėliniai baigiantis, vėl įkerta 2:1 Vengrijos naudai. Antrame kėlinyje vengrai įsimu atžaidū įvarė ir pasekmė 2:2. Austriai lieka žaisti 10, nes Deckeris susižeidžia ir turi palikti aikštę. Rungtynėms baigiantis, austrų puslėtinis puolėjas Melchior imula pergale įvarti 3:2 Austrijos naudai. Tuo būdu Austrija atsirevanavo už 1945 m. pralaimėjimą Budapeste 2:0.

● Šveicarijos Futbolo Taurės pusfinalinės futbol rungtynės Lausanne — Servette Genf, kad ir pratęsus, baigėsi 1:1, Žiuricho Grashoppers — Young Boys 2:0 Grashoppers naudai.

● Nors ir diskvalfikuoti, Švedijos vidutinį nuotolių bėgimo meistras Haegg ir Andersson dar šiais metais startuos Sovietų Sąjungoje ir U.S.A.

● Prancūzai jau sudarė savo krepšinio rinktinę Europos krepšinio pirmenybėms, kurios prasidės Šveicarijoje balandžio 30 d. Iš senųjų, Kaune matytų žaidėjų dalyvauja Roland, Lesmayoux, Frezot (barzdotojus).

Pranešimas prenumeratoriams ir skaitytojams

Dėl laiko stokos negalėdami į gausius užklaimus individualiai atsakinėti, šia duodame bendrą pranešimą, kuriuo pranešame visus suinteresuotuosius vadovuotais:

1. Pavieniai užsiprenumeruoti „Mūsų Kelio“ gali tik tie tautiečiai, kurie negyvena stovyklose ir kuriems stovyklos yra sunku pasiekti. Šiame kietais laikraščiu patogiausia apsirūpinti pas mūsų platintojus, kurie yra jau beveik visose stovyklose.

2. Prenumeruojantieji tiesiogiai atskirai arba grupėmis iki 5 egz., prenumeratoris kainu nustatoma 3,— RM mėnesiui. Trumpiausias prenumeratorius laikas — du mėnesiai.

Pastaba: Nuolatiniams platintojams įplatintiems daugiau 40 egz., duodama nuolaida ligi 100 egz. — 10%, daugiau 100 egz. — 15% nuo susidariusius už įplatintus laikraščius sumos.

3. Vis dar pasitaiko asmenų, kurie atsiuntė neapmokėtus paieškosimus ir prašo juos skelbti. Pranešama, kad dovana skelbiami tik tie tautiečiai paieškosimais, kurie prideda Komiteto pažymėjimą apie neturtingumą. Visi kiti, siųsdami paieškosimų skelbimus, turi kartu atsiųsti po 2,— RM už kiekvieną paiešką asmeni. Priešius siųsti perlaida arba geriausia, ypač gyvenantiems ne amerikietiškoje zonoje, registruotose laiškuose, kai siunčiamos sumos nėra didesnės 30,— RM.

4. Siunčiant perlaides, būtinai pažymėti, už ką pinigai siunčiami: už laikraštį, paieškosimų skelbimus, angli kalbos vadovėlių ir t.t. Jei kur paštas nusižidia antroje pusėje perlaides rašyti, tai trumpai galima pažymėti pirmoje perlaides pusėje, žemiau siuntėjo adreso.

5. Prancūzų ir angliu žinojęs gyvena platintojai ir šiaip asmenys, esu mūsų skolingi stambesnes sumas, gali pinigų pervesi per vietinį banką, adresuodami: „Mūsų Kelias“ Konto Nr. 8133, Bayerische Hypothek- und Wechselbank, Filiale Dillingen a. d. D.

„Mūsų Kelio“ Redakcija

MUSŲ KELIAS

Išleina kartą savaitėje, ketvirtadieni

Dillingen a/D., Lietuvių Stovykla

Leidžia Redakcinis Kolektyvas:

Vyr. Redaktorius D. Penikas,

Redaktorius — Al. Laikūnas ir

Ant. Musteikis

Permitted by Military Government

Printed by Manz in Dillingen a.D.

Paskiro Nr. kaina 0.75 RM.

Iš amerikiečių lietuvių spaudos

**** „Draugas“** Nr. 19 duoda LAIC žinią apie valstybinius dvarus Lietuvoje. Ten rašoma: „Sausio mėn. pabaigoje Vilniuje įvyko Lietuvos žemės ūkio specialistų susaizvimas, kuriame, kaip praneša „Pravda“ Nr. 20, aktyviai dalyvavo ir Maskvos specialistų delegacija. Susaizvimas tęsėsi penkis dienas. Susaizvintųjų patalpose buvo surušta paroda, kurioje „vadovaujantieji kolchozai buvo išstatę pavyzdžių įvairių žemės ūkio augalų, duodančių aukščiausią derlių respublikoje“. Susaizvintieji buvo pranešta, kad Lietuvoje jau veikia 80 sovchozų.

**** „Draugas“** praneša, kad šių metų rugpjūčio mėnesį, Naujorkoje įvyks lietuvių katalikų kongresas. Kongresas prasidės lietuviškais pamaldomis. Toliau apie kongreso numatomus darbus nieko neparašyta.

**** „Garsas“** Nr. 5 praneša tokia žinia: „Nuo voje Ruskoje Slovo“ paskelbė, kad SSSR neprižiūri Lietuvai 80 milijonų dolerių vertės maisto, vaistų ir rūbų siuntinio, kuri buvo pasakyta UNRRA. Dėl to UNRRA atstovai p. Conti pasakė, kad atiteityje paslaipa bus siunčiama tik paskiriami gyventojams.

**** „Draugas“** Nr. 53 praneša, kad Latvijos ministras JAV perėjęs katalikų tikėjimą. Lai kraštyje rašoma: „Palyginti trumpu laiku visa eilė žymių asmenybių atsivertė katalikybėn. Prie jų tenka prisiskaiyti ir dr. Alfredą Bilmanį, Latvijos ministrą Vašingtone. Dr. A. Bilmanis, kaip ne kartą esmės pastebėjė, yra energingas ir Latvijos ir visų Baltijos valstybių laisvų gynėjas. Tai reikalais yra parašęs ir išleidęs visą eilę knygų.“

**** „Amerika“** skelbimų skyriuje duoda žinią, kad artimiausiu laiku išleis platų Lietuvos istoriją angliškai. Istorija parašyta kn. Tomo Chase (Čižausko). Išanga parašyta Wm. H. Chamberlaino. Zemelapis yra parušęs prof. Pakštą. Istoriją apimanti įvykius iki 1946 metų ir kainuosianti 3 dolerius.

**** „Amerika“** Nr. 10 praneša, kad JAV atkeltavo iš Švedijos Jurgis Savaitis. Jurgis Savaitis, būdamas Švedijoje, redagavo lietuvių laikraštį „Svetur“.

**** „Dirva“** praneša, kad artimiausiu laiku Detroito įvyks Lietuvos Vaduotų Sąjungos metinis susaizvimas – seimas. Apie LVS seimą laikraštis pasidžia kiekvienam numerio duoto žinią. Tai bus jau iš eilės šeštasis LVS seimas. Detroito jis įvyks tik todėl, kad Detroito LVS yra iš eilės ištęstas šeštasis skyrius. Šiuo metu tokių skyrių JAV jau veikia 15.

**** Dar ir dabar katalikiškam pasauliui tebekomentuojama paskutinieji popiežiaus tokie**

gausus kardinolų paskyrimai. Jie, be abejo, tam tikra prasme yra ir politiniai katalikų bažnyčios siekimai. Katalikų bažnyčia, kad ir neskelbdama karo, turi gerą progą savo politika vesti karui prieš bažnyčios priešin. Naujų Kardinolų paskyrimas ir yra to ideologinio karo prieš komunizmą sustiprinimas. Kai patiekiami „Dirvoje“ tilpūs straipsniai apie vieną naują paskirtą Amerikos kardinolą – Spellman, „Dirva“ rašo:

„Naujai paskirtas kardinolas New Yorko arkivyskupas Francis Joseph Spellman yra retas žmogus įvairiais požiūriais. Jis yra vienintelis iš aukštųjų dvasiškų, mokąs skraidyti lėktuvu. Lakino pažymėjimą jis įsigijo Italijoje 1926 m.

Toliau, jis yra žymus poetas ir rašytojas. Už savo raštus paskutinių trijų metų bėgyje jis gavo \$ 250,000 ir visus tuos pinigus paaugojo labdarbių tikslams. Taipgi jis yra pirmas arkivyskupas, padavęs knygą kinui (movies). Metro-Goldwyn-Meyer rengiasi pagaminti filmą pagal Spellmano knygą „The Risen Soldier“.

Dar galima pridėti, kad Spellman yra vienas artimiausių dabartinio popiežiaus Pijaus XII draugai. Jis yra vienas iš nedaugelio, kuriuos Pijus XII priima savo privačiame bute, Vatikane, ir su kuriuo popiežius savo privačioje kopijolyje kalba rožanči. Ši yra pati didžiausia katalikų privilegija JAV žeme.“

**** „Dirva“** Nr. 6 praneša: Patirta, kad Dr. E. Turauskas, lig šiolinis BALF įgaliojantis Šveicarijoje, pasitraukė iš savo pareigų. Bak, dėl jo vienpusiškos veiklos lietuvių pabėgėlių tarpe buvo kilę dideli nepasitenkinimai. Kas bus nauju BALF įgaliojiniu, tuo tarpu dar nežinoma. Tai paaiškės, kai BALF pirmininkas kn. Končius, dabar esą Europoje, atsilauks Šveicarijos.“

**** „Dirva“** Nr. 7 rašo apie Aug. Gričiaus raštus. Mėno atgimimas Tarybų Lietuvoje – ir tai straipsnis kiek komentuoja. Anot laikraščio, vienoje straipsnio vietoje Gričius sakė: „Nuostolių vokiečiai Lietuvos mumiui pridūrė už 25 milijonus rublių. Tarp dingusių didelis mėnės vertės paviešlės yra ir Čiurlionės kūriniai. – Bet tai ir antroji medžio pusė. Išvestijos praneša, kad Lietuvos liaudies komšar nutarimu, iš Vilniaus į Minską išvežta 8,000 muziejinių eksponatų ir 36,000 knygų.“

**** Dienraštis** Amerika praneša, kad kovo 6 d. JAV iš Italijos atplaukė vyksupas P. Bučys. Atkeliavusį svečią Naujorkoje sutiko specialios dvasiškų priėmimo delegacija.

Dr. B. Vargas

Ivairios žinios

Pasaulinė kronika

- Paskutiniai Japonų povandeniniai laivai, kurie dabar tiriami Amerikoje, galėjo važiuoti po 20 mazgų, o Amerikos – tik po 12 mazgų.
- Europoje DP asmenų ir pabėgėlių yra 1,700,000 asmenų. Iš jų 850,000 yra nepatrijuotini. Rusų pabėgėlių priskaitoma iki 100,000, iš kurių 75,000 yra Prancūzijoje. 900,000 DP yra Vokietijoje, daugiau kaip 100,000 – Austrijoje, 66,000 – Italijoje ir 20,000 – vidur. Rytuose. Lenkai sudaro didžiulį, baltų priskaitoma apie 200,000 ir jugoslavų – apie 140,000.
- Austrijoje anglų ir amerikiečių kariuomenės yra apie 40,000, o prancūzų – apie 7,000.
- Japonijoje rinkimus laimėjo dešinėje ir vidurio partijos, o komunistai pasiliko mažumė. Pagal paskutinius rinkimų duomenis, liberalai parlamente turės 135 vietas, pažangieji – 95, nepriklausomieji – 89, socialistai – 87, komunistai – 5 ir kitos partijos – 32 vietas. Pirmą kartą rinkimuose dalyvavo moterys.
- Suomijos šėli ministras su premjeru priekalys įvyko į Maskvą tartis dėl pastovios taikos sąlygų.
- Argentina per pirmąjį balandžio pusę eksportavo 191,000 tonų kviečių ir kukurūzų.
- 4 milijonams kiniečių gresia bado mirtis, jei nebus pristatyta maisto, praneša UNRRA.
- Sovietų Sąjunga užsakė Šveicarijoje 20 milijonų laikrodžių. Šis užsakymas apima dvejų metų Šveicarijos laikrodžių gamybą eksportui.
- Danijos vyriausybė yra pakvietusi 44 valstybes dalyvauti žemės ūkio kongrese, kuris nusikvies š. m. spalį mėn. Kopenhagoje.
- Hamburge didžiulis gaisras sunaikino apie 40 tūntų žaliavos, skirtos parafino ir vazelinui gamybai.
- Gegužės 1 d. Bavarijoje, ministrų tarybos nutarimu, paskelbta nedaro diena.
- UP praneša, kad Sovietų Sąjunga ir Jugoslavija pripažinusios naująją Graikijos vyriausybę.
- Absinjonas imperatorius Haile Selassie su savo žmona ir dukterimi atvyko į Neapolį, iš kur vyks į Vašingtoną.
- Prezidentas Trumanas reikalauja glaudžiau prekybos ir pramonės santykių su Kinija.
- Š. m. balandžio 19 d. Tautų Sąjunga turėjo savo paskutinį posėdį. Nuo tos dienos jos veikimas sustabdomas ir dokumentai perduodami Jungtinių Tautų Organizacijai.
- Jungtinių Tautų Organizacijos tarptautinis teismas pradėjo veikti nuo š. m. balandžio 19 d. Teismo biustinė Haagoje, Olandijoje. Nuo tos pat dienos nusitęsio veikė buvus tarptautinis teismas.

● Suverovo Ordenu I laipsniu Sovietai apdovanojo gen. J. T. McNarney, Amerikos karinį pajėgų Europoje viršininką, ir prancūzų gen. J. Koengį.

● Vengrijos premjeras ne per seniai buvo priimtas gen. Stalino.

● Maskvos radijas praneša, kad Olandijoje organizuojasi pagrindinis hitlerinis veikimas, kurį toleruoja olandų valdžios pareigalai.

● Kinijos komunistai plačiu mastu puola Pekino – Mukdeno geležinkelį. Jie, naudodami artileriją, suardė keturis geležinkelio tiltus.

● Gromyko iš Sovietų ambasadoriaus pareigų JAV valstybės atleistas ir paskirtas nuolatinis Sąjungos Tarybos delegacijos nariu. Jo vieton ambasadoriumi paskirtas N. V. Novikovas.

● Italijoje užsiregistravo ju 60 partijų, nes birželio 2 d. numatyti rinkimai.

● AP praneša, kad Europoje yra 20–30 milijonų vaikų, kuriems trūksta maisto. Tai gyvybiška problema, sako Hooverio patarėjas Maurice Pate.

● Iš Teherano pranešama, kad tarp Irano ir Azerbeidžano dalinių prasidėjusios kovos, nors Irano generalinio štabo karininkas tai nepatvirtina oficialiai.

● UP iš Stokholmo praneša, kad Švedijoje baigiamas statyti didžiausias pasaulio ciklotronas. Jis statomas požeimė, netoli Stokholmo.

● Popiežius priėmė 500 amerikiečių, kovos laivo Missouri įgulę. Laivas grįžo iš Turkijos.

● Austrija iš Italijos vis reikalauja pietinio Tirolio.

● Vokietijos prekybos laivynas padalytas taip: D. Britanija gauna 46%, Amerika – 18%, likusiąją dalį – Rusija ir Lenkija.

● Šveicarija nori prisidėti prie JTO, bet kartu reikią pareidavimą pasilikti neutralia pagal 1815 metų tarptautinį įstatymą.

● Dar 97 Mandžiūrijos yra Sovietų ar komunistų rankose. Komunistai esą tokioje padėtyje, jog jie gali užimti Harbiną, Dairėną, Kiriną ir kitus mažesnius miestus.

Naujos atominės bombos

INS praneša, kad darbių partijos konferencijoje prof. Laski pareiškė, jog JAV dabar turinčios tokią atominę bombą, kuri pajėgtų sunaikinti iš karto dvi valstybes – Iliniois ir Indianą. Kiti šaltiniai tą teiginį paneigia.

Apšaudytas amerikiečių lėktuvas

AP iš Vienos praneša, jog JAV karo transporto lėktuvas 37 mm pabūklais apšaudė keturi rusų kovos lėktuvai, kai šis skridęs į Tūrio aerodromą šalia Vienos. Rusų naikintuvai būvę tie patys, kuriuos jie gavo iš Amerikos pagal skolinimo ir nuomos sutartį.

Išraiškos šokio menas

Išraiškos šokio meno evoliucija tenka pradėti 1903 metais, kada garsoji Aiscedora Duncan atvežė iš Amerikos Europos šokio renesanso idėją.

Aiscedora Duncan, iškandama naujo, laisvo, individualaus ir natūralaus judesio, šokio meno padarė tikrą perversmą.

Jai turėjo labai didelės įtakos Graikų šokio menas. Antikinio šokio meno pagrindė buvo natūralus, laisvas judesys.

Aiscedora Duncan, iš Graikų paėmus tą šokio mintį, savai patvarkė ir suteikė savitą formą. Šokio meno iškėjo judesio formos ir naujos laikysenos.

Naujos judesio formos pagrindu turėjo būti natūralus, organiškas, laisvas, sveikas, patinges bet kokį natūralumą judesys. Be to, išraiškos meno šokis turėjo tarnauti ne vien šokiui, bet jame ieškota ir gilios auklėjimo prasmės.

Aiscedora Duncan skelbiamą naują šokio idėją pasklido labai plačiai. Tose idėjos pagrindu susikūrė eilė mokyklų Amerikoje ir Europoje: Šveicarijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Austrijoje, Anglijoje ir kt.

Išraiškos šokio meno mintis iki kaip tik tuo metu, kai iš viso moteriškos panoro išsilaivinti, tapti savaiminga, pilnaties pilietyte; tuo metu, kai buvo pradėtas griečtiesis moterų judėjimas ypate Anglijoje.

Išraiška šokio mene – tai sugebėjimas išreikšti vidinius žmogaus peryvenimus ritminėmis gimnastikos pagindu.

Per ritminę gimnastiką išmokstama tiksliai, gražiai ir nuosaikiai valdyti savo kūno judesius.

Pasiekus gražaus tikslingumo, tais pačiais judesiais sugebama išreikšti žmogaus vidinius peryvenimus. Tokie būdai išraiškos šokio meno atsiranda individualiai ir kūryba.

Individualizmas – nes šokiui ritminė gimnastika ir vėliau pasiekta jos finišo gebėjimas leidžia išreikšti judesiais savo vidinius nuotaikų pasaulį. Išraiškos šokio šokėjų yra įvairių šokių charakterių, tą charakterį nustato šokėjos individualybė.

Antroji išraiškos šokio meno pusė – auklėjamoji. Jos pagalba auklėjama atskira asmenybė jautresniais meno įgyvenimui. Todėl išraiškos šokio nėra vien teatro operų pritaikomas, kamerninis, koncertinis, bet didėle dalimi jisai skiriamas asmenybės įgyvenimo pilnumui išreikšti judesiu.

Išraiškos šokio meno ryšys su muzika yra labai glaudus. Jis arba visiškai tiksliai muzikinius kūrinius interpretuoja arba to meno atstovai, sukūrus šokių ir dainų mintį, sukuria muziką; bandoma taip pat ir be muzikos šoki įgyvendinti.

Išraiškos šokio meno negalima išmokyti, to meno atstovai tik parengiami kūrybai, tačiau kuria jie patys.

Jie parengiami ritminės gimnastikos priemonėmis ir parengiami savo išgyvenimus išreikšti judesyje matoma forma. Išraiškos šokio meno, iškandamas laisvės ir laisvos kūrybinės minties, kaskart vis labiau populiarėja.

Nuo individualaus, pavienio kūrėjo iškoma.

Studijų galimybės Prancūzų zonoje

1) Tiubingeno universitete.
1945/46 m. žiemos semestre Tiubingeno universitete buvo įregistruota 287 lietuvių studentai.

Tiubingeno universitete veikia šie fakultetai: medicinos, filosofijos, istorijos, teisės, gamtos – matematikos, teologijos ir balistikos. (Lituaniškos katedra vadovaujama prof. A. Salio ir prof. Skardžiaus).

Vasaros semestre (pradžią gegužės mėn. 2 d.), tikima, naujai įsimatikuoti, bent į medicinos fakultetą, bus labai sunku. Pirmo semestro visai nebus.

Dauguma studentų gyvena privačiai, mieste. Veikia ir studentų bendrabutis.

Visai lietuvių kolonijai yra bendra valgykla, kurią perėmė globoti UNRRA. Tikima, kad maistas pagerės.

Prasymus pirma ir platesnį informaciją duoda Tiubingeno lietuvių Studentų Atstovybė (Tiubingen, Hindenburgplatz 4).

2) Freiburgo Universitete
Žiemos semestre studijavo 33 lietuvių studentai.

Veikia šie fakultetai: medicinos, ekonomijos, teisės, gamtos-matematikos (su miškininkystės skyriumi) ir teologijos.

Į visus fakultetus studentai priimami be didelių sunkumų, išskyrus medicinos fakultetą.

Vasaros semestro pradžią gegužės mėn. 2 d. Nori studijuoti turi atidribti 56 valandas prie universiteto atstovų bei tvarkymo darbų. Kambarį susirasti nesunku.

Veikia studentų valgykla UNRRA-os globoje. Maistas neblogas.

Prasymus pirma ir smulkesnę informaciją suteikia Freiburgo L. Studentų Atstovybė (Freiburg i. Br., Kartäuserstr. 21).

3) Mainzo Universitete

Prancūzų valdžios organų pažadėta, kad daug lietuvių studentų galės patekti į Mainzo universitetą, kuris pradės veikti tik vasaros semestre (apie gegužės mėn. 15 d.).

Veikia šie fakultetai: filosofijos, ekonomijos, gamtos-matematikos, teologijos ir teisės. Medicinos fak. vasaros semestre nenumatomas atidaryti.

ir kitų variantų, kuriuos grupės, slėkiant tam tikros kūrybos vieneto, bet ir grupėje leidžiama nenustoti savitos individualybės.

Cia tenka paminėti visą eilę iki šio karo veikusių mokyklų, kurios formavosi ir brendė išraiškos šokio menas, kurios kaip tik ir padėjo pagrindus tolimesnei išraiškos šokio evoliucijai. Tai Aiscedora Duncan mokykla Müncheni; Jagnes Dalkiores Helleraus prie Dresdeno; Gūnterio Miunchene; Rudolf von Labau Berlyne, pastaruoju metu Londone; Mary Wiggmann Leipce; Palcia Dresdeno; Rosalia Hla-deck Vienoje ir Jutta Klamt Berlyne.

XX amžiaus išraiškos šokio meno šokis tai yra atgimimo šokis, kuris eina nuo senų klasinio baleto formų prie naujo, kiekvienai tautai būdingo individualaus išraiškos šokio meno.

Išraiškos šokio meno mokykla buvo ir Lietuvoje. Baigusi užsienyje išraiškos šokio meno studijų mokyklą, Danutė Nasvytytė 1939. X. 10 d. įstėgė Kaune išraiškos šokio meno ir ritminės gimnastikos studiją. Ši studija be pertraukų veikė nuo 1939. X. 10 d. iki 1944. VII. 5 d. Kaune.

Išraiškos šokio meno ir ritminės gimnastikos studijų tikslas: kūrybiškai plėtoti ritminę gimnastiką ir išraiškos šokio meną, ruošti ritminės gimnastikos mokytojas ir šokėjas menininkes.

Studijoje veikė: 1) ritminės gimnastikos pedagoginis skyrius ir 2) išraiškos šokio meno skyrius.

Programoje buvo eina teorijos ir praktikos mokslo dalykai. Studijoje mokslas truko: ritminės gimnastikos pedagoginį skyrių treji metai, išraiškos šokio meno – penkeri metai.

Per nepilnų penkerių intensyvaus metų darbo laikotarpį studijai teko įgyventi visokių dienų ir labai nepatogių sąlygų darbo nuotaikos atžvilgiu, bet įvairiausios klijų ryšingo darbo nesukludė.

Išskyrus studiją turėjo pirmiausiai metais vos 22 mokinius, antraisiais – 60 mokinių ir taip palaipsniui mokinių skaičius kasdien augo ir mokyklos vardas populiarėjo. Paskutiniuose metu 1944 m. mokinių skaičius siekė iki 300.

Danutės Nasvytytės vadovaujama išraiškos šokio meno ir ritminės gimnastikos studija išleido pirmąją dvi – ritminės gimnastikos mokytojų 7 amens ir dvi išraiškos šokio šokėjas menininkes – Aldoną Valeišaitę ir Liuciją Grigalaitę, kurios turė laisvės ruošti viešuosiu koncertus ir vadintis išraiškos šokio meno atstovėmis. Iš gausių koncertų, suruoštų metų bėgyje lietuviškai visuomenei, studija tapo meno susidomėjimo centru.

Jos tiesioginis tikslas gij buvo sukurti lietuvišką išraiškos šokio meno kolektyvą, kuris vaizduotų mūsų tautos nuotaiką ir vilčių pasaulį. Pirmasis tautinio požiūrio didesnis pasatymas buvo ruošiamas Čiurlionio simfoninė poema „Mieškė“ ir Gruodžio „Jurate“. Deja, likimas lėmė kitaip – bebaigiamą darbą teko nutraukti.

Studija su gastrolėmis aplankė šios sostinės Taliną, kur buvo itin maloniai sutikta.

Imatrikuliacija prasidės balandžio mėn. 20 d. Mainze jokios lietuvių studijos nėra. Lengvas susisiekti su Wiesbadeno lietuvių stykoka. JAV ten administracija priimti studijuojantį Mainzo universitete (prancūzų zonoje) atsakė. Tuo tarpu UNRRA-os išlaikomo studentams bendrabutis nenumatoma. Miestas sunaikintas, todėl gyvenamųjų butų mažai.

Rektoriatas – Goldgruberstr. 46. Uto sekretoriatas – Flakksasene.

Smulkesnį informaciją gali duoti Prancūzų zonos ir Wiesbadeno lietuvių Studentų Atstovybė (Wiesbaden, D.P. Kam 563, Scheinertstr.).

Prancūzų zonos lietuvių Studentų Atstovybės adresas: Tiubingen, Hindenburgplatz 4.

Kazys Pelmus,
Prancūzų zonos L. Studentų Atstovybės Pirmininkas

Atspausdintas mokslo veikalas apie priešistorinę Lietuvos kultūrą

Dr. phil. MARIJA ALSEIKAITĖ-GIMBUTIENE. LAIDOSENA LIETUVIJOJE PRIESTORINIAI LAIKAI. Turinys: Laidojimo būdai priešistorinėje Lietuvoje (pvz., milžinai, mirusiųjų deginimas ir nedeginimas). Lietuvos teritorijos paskirstymas į kelis kapų tipus. Atskirų baltų (aiščių) kilių – ypatingai lietuvių – susikūrimo priežastis ir jų rūšys. Pagoniskais mirusiųjų laikus Lietuvoje (pvz., nemirštams mirusiųjų, vėlių, mirusiųjų baimė, kapas-mirusiojo gyvenimo vieta, mirusiamas dedamas įkapės, pomirtinio pasaulio charakteris, laidojimo apeigos: konservavimas, šermenyas, aukos, mirusiųjų valgydinimas).

Veikalas parašytas Lietuvoje 1942–1944 metais, kaip disertacija Vilniaus Universiteto Humanitarinių Mokslų Fakultete, naujajam atliktam naujajam archeologiniam tyrinėjimui Lietuvoje ir kaimynuose duomenimis. Spausdinta Tiubingene vokiečių kalba, kad knyga būtų prieinama Skandinavijai. Pabaltijui ir kitų kaimyninių tautų mokslininkams. Pridėta santrauka lietuvių kalba.